

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Gospodinjska 6, 1000 Ljubljana
tel.: (01) 513 66 00, fax: (01) 513 66 50
E-pošta: kgzs@kgzs.si www.kgzs.si

Organiziranost javne službe kmetijskega svetovanja v okviru KGZS po preteku prehodnega obdobja (daljša verzija)

Ljubljana, 23. Marec 2016

KAZALO VSEBINE

1. DELOVANJE JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA (JSKS)	3
1.1 NASTANEK IN RAZVOJ JSKS DO DANES	3
1.2 JSKS V STRATEGIJI ZA IZVAJANJE RESOLUCIJE O STRATEŠKIH USMERITVAH RAZVOJA SLOVENSKEGA KMETIJSTVA IN ŽIVILSTVA DO LETA 2020.....	4
1.3 RAZISKAVE O POTREBAH UPORABNIKOV	5
1.4 KAJ SO PRIČAKOVANJA UPORABNIKA?.....	7
1.5 ANALIZA PREDNOSTI IN SLABOSTI OBSTOJEČE STRUKTURE JSKS.....	7
2. PRAVNE PODLAGE ZA DELOVANJE SLUŽBE JSKS.....	9
2.1 PRAVNE PODLAGE V SLOVENIJI	9
2.1.1 Zakon o kmetijstvu (ZKme-1, Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 - ZdZPVHVVR, 26/14 in 32/15)	9
2.1.2 Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (ZKGZ, Uradni list RS, št. 69/04 - UPB, 117/06 - ZDavP-2, 26/08 in 7/09 - odl. US).....	10
3. CILJI SPREMEMB V ORGANIZIRANOSTI JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA V OKVIRU KGZS PO PRETEKU PREHODNEGA OBDOBJA.....	10
4. NADGRADNJA SISTEMA KMETIJSKEGA SVETOVANJA.....	11
4.1 NADGRADNJA DELA SEKTORJA ZA KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO PRI KGZS	11
4.1.1 Okrepljena vloga Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo (SKG) pri koordinaciji aktivnosti javne službe.....	11
4.1.2 Vzpostavitev razvojnega oddelka v okviru SKG na KGZS	13
4.1.3 Nadgradnja delovanja strokovnih skupin.....	13
4.1.4 Mednarodno sodelovanje.....	14
4.1.5 Nadgradnja sistema izobraževanje in usposabljanje kmetijskih svetovalcev	14
4.2 IZBOLJŠANJE UČINKOVITOSTI DELA V ODDELKIH ZA KMETIJSKO SVETOVANJE PRI KMETIJSKO GOZDARSKIH ZAVODIH (KGZ)	15
4.2.1. Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti specialistične svetovalne službe.....	15
4.2.1.1 Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti specialistične svetovalne službe z uporabo novih metod	15
4.2.1.2 Oblikovanje skupin specialistov za strateško svetovanje na kmetijskih gospodarstvih	15
4.2.1.3 Uporaba novih učinkovitejših svetovalnih metod.....	16
4.2.1.4 Okrepitev JSKS s skupnimi specialisti	16
4.2.1.5 Vzpostavitev dodatnih specialistov (nova področja)	17
4.2.2 Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti terenske svetovalne službe	17
4.2.2.1 Strokovna usmeritev terenskega svetovalca.	17
4.2.2.2 Združevanje terenskih kmetijskih svetovalcev v strokovne skupine na nivoju zavoda.....	17
4.3 IZBOLJŠANJE METOD SVETOVANJA S TEHNIČNO PODPORO IN UPORABO SVETOVALNIH ORODIJ.....	18
4.4 NOVA DOLOČITEV OBSEGA IN STRUKTURE SLUŽBE.....	19
4.5 VODENJE, NAČRTOVANJE SPREMLJANJE, VREDNOTENJE, NADZOR DELA IN POROČANJE	19
5. FINANCIRANJE JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA.....	20
5.1 PRAVNE PODLAGE FINANCIRANJA.....	21
5.2 PREDLOG KGZS GLEDE FINANCIRANJA JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA V PRIHODNJE	22
6. KADROVSKA POLITIKA	23
6.1 UVEDBA SISTEMA VREDNOTENJA USPEŠNOSTI DELA IN NADGRADITEV STIMULATIVNEGA PLAČNEGA SISTEMA V JSKS	23
6.2 ZAPOSLOVANJE MLAJŠEGA KADRA.....	24
7. PRIPRAVA IN USKLAJEVANJE PROGRAMA DELA	24
8. ZAKLJUČKI:	25

1. DELOVANJE JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA (JSKS)

1.1 Nastanek in razvoj JSKS do danes

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije izvaja naloge javne službe kmetijskega svetovanja (JSKS) od ustanovitve leta 2000 dalje v osmih kmetijsko gozdarskih zavodih (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) ter na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo na sedežu KGZS v Ljubljani. Začetki organiziranega dela na področju strokovno pospeševalnega dela v Sloveniji segajo že v obdobje pred tem, na konec šestdesetih in ponekod v začetek sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Leta 1990 je bila opravljena reorganizacija dela strokovnih služb na tem področju in oblikovana kmetijska svetovalna služba. Od tedaj se naloge v pretežnem delu financirajo iz državnega proračuna. Z reorganizacijo pospeševalne službe, ki je do leta 1990 delovala v kmetijskih zadrugah in na regijski ravni v kmetijskih zavodih je bil narejen korak v smeri učinkovitega strokovnega servisa kmetijam na območju cele Slovenije. Leta 1990 je bilo v sistemu sistematiziranih 308 delovnih mest (brez Sektorja za kmetijsko svetovanje) Območje Slovenije je bilo razdeljeno na 178 svetovalnih okolišev. Tako je vsaka kmetija dobila odgovornega splošnega svetovalca, poleg teh pa tudi 47 svetovalk za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti. Na regijski ravni je bila oblikovana specialistična služba s 63 specialisti za prevladujoče proizvodne usmeritve. Služba tako dokazuje sposobnost prilagajanja na nove tehnološke izzive v okviru novih proizvodnih usmeritev kmetijskih gospodarstev v okviru danih finančnih in kadrovskih zmožnosti. Slovenija je uspešno prevzela načela skupne evropske kmetijske politike. Vzporedno s zelo uspešno implementacijo skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2004 (zlasti v letu 2007 in 2015) je JSKS tudi uspešno prenašala aplikativna znanja za razvoj kmetijstva na slovenske kmetije z izvajanjem mnogoterih oblik prenosa znanja, kar je dokumentirano v letnih poročilih KGZS in vsakoletno izdajo tiskanih poročil. Služba je prevzemala vse več nalog povezanih s pripravo kmetij na nove zahteve s področja varovanja okolja ter kmetijam zagotovila pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike EU. Uvedla je svetovanje za potrebe navzkrižne skladnosti. Ukrepe kmetijske politike je s predlogi in pripombami dejavno sooblikovala. Vseskozi je zagotavljala zadosten strokovni servis kmetijskim gospodarstvom na tehnološkem področju. V svetovalnih pristopih je sledila nastanku strukturnih sprememb na kmetijah. Na področju izobraževanja svetovalcev je bila uvedena licenca za kmetijsko svetovanje ter obvezno permanentno ter informativno izobraževanje. V prej opisani formalni obliki služba deluje še danes. Faza pristopanja in prilagajanja slovenskega kmetijstva pogojem in razmeram v EU se je zaključila. Slovensko kmetijstvo je v izvedbenem smislu v veliki meri usklajeno s pogoji SKP EU, kar kaže tudi ugodno koriščenje neposrednih plačil in finančnih spodbud na naših kmetijskih gospodarstvih, kjer ima pomembno mesto JSKS. Ugotavljamo pa, da je, tudi zaradi zavestne odločitve financerja o prioritetni izvedbi nalog na področju pomoči pri izvajanju ukrepov kmetijske politike, sama služba premalo gradila svoj lastni napredek in razvoj v smislu izobraževanja in usposabljanja zaposlenih ter prenosa novih tehnoloških rešitev na kmetije. Tu ne moremo mimo dejstva, da so bili v tem obdobju tudi kmetije usmerjene predvsem v zagotavljanje pogojev za pridobitev neposrednih plačil in spodbud, za tehnološki razvoj pa le toliko, kolikor je bilo to, ob navedeni prioriteti, nujno. Gledano v celoti ugotavljamo, da je bila, kljub nekaterim nasprotnim mnenjem, ta usmeritev prava, saj bi bili številne kmetije brez sredstev, ki so jih prejele, v bistveno slabšem položaju kot so. Tudi novo programsko obdobje 2014 - 2020 je prineslo cel kup sprememb pri ukrepih kmetijske politike, kjer ima služba ponovno zelo pomembno vlogo, zlasti se mora osredotočiti na izkoriščanje proizvodnega potenciala pri pridelavi hrane in mladim kmetom. Za zadovoljevanje

vseh potreb uporabnika bi bilo potrebno službo že v preteklosti temu ustrezno tudi kadrovsko in finančno okrepiti, vendar temu ni bilo tako.

Število svetovalcev se je po letu 2008 začelo zmanjševati, tako je leta 2015 zmanjšano število delovnih mest doseglo 294,78. Zmanjševanje je naraslo zlasti po letu 2012, zaradi uveljavitve ZUJF-a, ki preprečuje nadomestne zaposlitve. **Tudi delež financiranja službe iz državnega proračuna se je v zadnjih letih močno zmanjšal; vedno manjši delež financiranja predstavljajo proračunski viri in vedno večji delež JSKS pridobi s pomočjo drugih virov na trgu dela. S programom dela 2015 je bilo določeno, da služba opravlja 68 % nalog kot javna služba (vir financiranja: proračun, uporabnik), ostale aktivnosti pa so financirane iz drugih virov financiranja (projekti, zaračunljive storitve), dodatni vir iz tega sklopa virov so v letu 2015 vzpostavljena javna naročila v okviru financiranja določenih del za potrebe izvajanja PRP 2014-2020.**

Danes ima služba 177 terenskih svetovalcev, 73,28 specialistov, 37 svetovalk za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti in 7,5 vodij oddelkov za kmetijsko svetovanje, na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo je zaposlenih še 15 ljudi, ki strokovno vodijo in koordinirajo njihovo delo.

1.2 JSKS v Strategiji za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020

V Strategiji za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 je zapisano:

»Javna kmetijska svetovalna služba (v nadaljevanju: JSKS) svetuje zainteresiranim, ki se ukvarjajo s kmetovanjem in drugimi aktivnostmi v podeželskem prostoru na področjih, ki so neposredno ali posredno povezana s kmetijstvom in podeželjem, učinki delovanja pa se odražajo v napredku posameznih kmetij in na razvoju podeželja. Služba deluje v različnih organizacijskih oblikah že več desetletij, od ustanovitve Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (v nadaljevanju: KGZS) pa v skladu z zakonom deluje pod okriljem KGZS, izvajajo pa jo v oddelkih za kmetijsko svetovanje na osmih kmetijsko gozdarskih zavodih po celotnem območju Slovenije, za njeno koordinacijo in usklajeno delovanje pa skrbi Sektor za kmetijstvo in gozdarstvo na sedežu KGZS. Temeljne naloge JSKS so opredeljene v Zakonu o kmetijstvu in Zakonu o KGZS, podrobneje pa so naloge določene s programom dela, ki ga vsako leto potrdi Vlada RS. Naloge so predvsem svetovanje v zvezi s tehnološkim, ekonomskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti, usposabljanje kmetov, svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva, pomoč pri črpanju sredstev ukrepov kmetijske politike, organizacija strokovnih prireditev ter spodbujanje in pomoč pri povezovanju in združevanju kmetov, svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov, usmerjanje razvoja gospodarjenja na kmetijah in drugo. Za uspešno izvajanje teh nalog je potrebno okrepiti službo z novimi kadri in s tem dvigniti usposobljenost službe za vse vsebine, posebej pa za vsebine s področja varstva okolja. »

Ugotovitve KGZS:

Ugotavljamo, da se je kmetijska svetovalna služba od nastanka dalje (takrat so posebne komisije, oblikovane iz večinoma kmetov - predstavnikov občin in kmetijskih zadrug izmed 458 pospeševalcev izbrale 308 svetovalcev) vseskozi prilagajala potrebam slovenskega kmetijstva. To se izkazuje skozi postopke priprave in sprejemanja letnih programov dela in letnih poročil o delu na svetih kmetijsko gozdarskih zavodov, koder je 2/3 članov neposrednih uporabnikov službe, ter na svetu zbornice, ki je sestavljen iz članov zbornice - uporabnikov storitev JSKS. Tako sprejet program dela potrdi bodisi Vlada RS ali pa minister za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano izda sklep o potrditvi programa kar pomeni osnovo za financiranje nalog.

Ugotavljamo, da je služba v tem obdobju na področju kmetijskega svetovanja uspešno izvedla z letnimi programi dela določene naloge. Za ohranitev nivoja svetovanja tudi na tehnološkem področju pa bi bilo vzporedno s sprejemanjem novih nalog temu ustrezno slediti tudi s kadrovsko politiko oz. z zaposlovanjem novih, mlajših kadrov. V okviru novih pogojev SKP EU bo potrebno dopolniti cilje dela javne kmetijske svetovalne službe. Naloga službe pa je, da bo te cilje realizirala ter se za izvedbo le teh tudi primerno organizacijsko prilagodila.

1.3 Raziskave o potrebah uporabnikov

V okviru CRP (št: V4-1148) Razvojne usmeritve kmetij v Sloveniji je bila poleg drugih raziskovanj izvedeno raziskovanje glede storitev svetovanja.

Cilji raziskovalnega projekta so bili ugotoviti, kateri dejavniki, tako otipljive kot neotipljive narave (de)motivirajo kmete za kmetovanje v obdobju odločanja za prevzem kmetije kakor tudi v nadaljnjih življenjskih obdobjih; preučiti različne razvojne usmeritve nosilcev kmetijskih gospodarstev in njihovo pogojenost z otipljivimi in neotipljivimi dejavniki ter na podlagi raziskovalnih rezultatov oblikovali predloge in usmeritve za ukrepe kmetijske politike. Rezultati so zelo pomembni tudi za delovanje strokovnih inštitucij, ki se ukvarjajo s prenosom znanja in svetovanja v kmetijstvu, kot je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije s svojimi strokovnimi službami.

V raziskavi je bilo ugotovljeno, da je anketirancem v oporo pri kmetovanju takoj za ožjimi družinskimi člani kmetijski svetovalci in drugi kmetje. Kmetijska svetovalna služba in kmetijska zadruga sta najpogostejši poslovni partnerici na anketiranih kmetijah. Vse sogovornice in sogovorniki izbranih kmetij poudarjajo izjemen pomen prenosa znanja med različnimi akterji (od staršev, otrok, izobraževalnih ustanov do kmetijskih svetovalcev, raznolikih društev in samo-učenja) za delovanje lastnih kmetij. Vsi priznavajo, da so znanja, ki so jih pridobili od staršev pomembna, a ne zadostna. Veliko uporabnega znanja so pridobili v srednjih šolah in na fakultetah. Slednje omenjajo kot pomemben vir mreženja pozneje v življenju (od koristnih mrež sošolcev, sodelovanja s profesorji do udeležbe seminarjev in predavanj). Fakulteta te nauči iskanja informacij in misliti, poudarjajo nekateri. Večina jih ima dobre izkušnje s svetovalci, priznavajo pa, da jim ti vedno bolj pomagajo pri izpolnjevanju zbirnih vlog kot pa svetovanju. Prav tako so poudarili, da v vsakem območju ne dobijo svetovalca za svojo dejavnost, zato obiskujejo predavanja JSKS organizirana v drugih območjih Slovenije. Na splošno bolj sodelujejo s svetovalci, ki so sami odraščali na kmetiji kot pa takimi, ki niso. Večina jih v prenosu znanja omenja vedno bolj uporabne spletne strani in samo-učenje. To velja zlasti za kmetovalce ekološko usmerjenih kmetij. Ti poudarjajo, da se stalno izobražujejo na predavanjih, ki jih organizira kmetijska svetovalna služba, v okviru društev ekoloških kmetov, od samih kmetov, celo od svojih strank (kupcev) in sami z informacijami, ki so jim na voljo preko različnih medijev. Stalno izobraževanje v okviru raznovrstnih društev in iskanje uporabnih informacij je značilnost vseh zbranih primerov. Nekateri sogovorniki in sogovornice so poudarili, da manj sodelujejo s fakultetami kot v preteklosti, in da so jim v delovni karieri bolj pomagali z nasveti in novostmi drugi akterji, npr. direktorji zadrug, agronomi iz semenarskih hiš ipd.; vsi poudarjajo, da svoje znanje prenašajo na svoje otroke, ki so tako, kot so bili oni, že zgodaj v otroštvu vpeljeni v kmečki poklic.

Presoja tveganj v kmetovanju oz. kritiko razmer v tem sektorju lahko strnemo v nekaj »tipičnih skupin« argumentov, ki so jih navedli sogovornice in sogovorniki: **Kmetijske svetovalne službe (JSKS) so premalo na terenu in premalo individualno obravnavajo kmetije.** Pri pomenu kmetijskega svetovanja kot dejavniku spodbujanja dinamične usmerjenosti kmetij, pa je bilo ugotovljeno, da ima služba veliko vlogo, da se kmetje zavedajo njenega pomena, čeprav so včasih tudi kritični. **Uporabniki ugotavljajo tudi, da je premalo sodelovanja teh služb z zadrugami in drugimi tržnimi organizacijami, saj bi tako lažje pospeševali pridelavo oz. prirejo. Uporabniki se zavedajo, da preveč pričakujejo od**

države, svetovalca, nekoga, ki jim bo vse »zrihtal«.Oviro sedanjega bolj učinkovitega dela kmetijske svetovalne službe uporabniki povezujejo tudi z njeno preobremenjenostjo z izpolnjevanjem »subvencijskih« vlog in nadzorom izpolnjevanja predpisov,po katerih se dodeljujejo »subvencijske« vloge. Problem delovanje te službe vidijo tudi v kmetijski politiki.

Kmetijski svetovalci so preobremenjeni z izvajanjem ukrepov kmetijske politike, potrebna pa bi bila njihova večje prisotnosti na terenu in večja usmerjenost v ekonomske in podjetniške in ne le tehnološke vsebine. K večji prisotnosti kmetijskih svetovalcev na terenu in njihovi večji učinkovitosti bi lahko prispevalo bolj usmerjeno, specializirano in fokusirano terensko delo. S slednjim je mišljena večja pozornost razvojno usmerjenim kmetijam, medtem ko naj bi samooskrbnim kmetijam zadoščala že administrativna pomoč. To predpostavko bi bilo treba predhodno preveriti. Pri svojem delu bi se morali kmetijski svetovalci tudi bolj posvetiti »alternativnim« usmeritvam kmetovanja, sprejetih v strateških dokumentih, kot je ekološko kmetijstvo, kar se v praksi KSS še ni začelo uresničevati. Vse te spremembe pa terjajo razmislek o ustrezni institucionalni umeščenosti KSS in njenem bodočem sistemu financiranja. V CRP projektu (št.. V4-1061) Izzivi in potrebe v prenosu znanja v kmetijsko prakso v Sloveniji avtorji v ključnih ugotovitvah navajajo:

Kmetje si najbolj želijo novih znanj o sodobnih tehnologijah, inovacijah, povečanju gospodarskega donosa, neposrednih plačilih in naravnem okolju manj pa jih zanimajo nekmetijske teme, npr. kakovost življenja na kmetiji. Za slednje se bolj zanimajo ženske, mlajši kmetje, razvojno bolj naravnani in tisti kmetje, ki se ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi. Vsebine, kot so knjigovodstvo in trženje kmetijskih proizvodov ter tržne strategije, ki so jih kot zelo pomembne vsebine za kmete prepoznali kmetijski svetovalci in producenti znanja, so po izboru kmetov uvrščeni v sredino (povprečno visoko). Kmetje najboljše ocenjujejo konkretne, praktične in participativne oblike podajanja snovi (predstavitve na kmetijah, skupinski razgovor bodisi s strokovnjaki bodisi z drugimi kmeti, ekskurzije doma in v tujini) manjši pomen pa pripisujejo tiskanim in elektronskim medijem ter teoretičnemu pouku.

Različne socio-ekonomske skupine kmetov imajo različne želje tako glede, vsebin kakor tudi metod podajanja snovi. Bolj izobraženi in mlajše skupine kmetov bolj posegajo po elektronskih virih. Kljub ugotovljeni nizki količini socialnega kapitala med kmeti je med njimi nakazana tendenca, da čim bolj zaupajo ljudem v svoji skupnosti, tem bolj se jim zdijo učinkovite neposredne oblike prenosa. Kmetijski svetovalci pa kmetov ne prepoznavajo kot potencialnih partnerjev pri ustvarjanju in posredovanju novega znanja. Neformalnih izobraževanj se udeležuje 60% anketirancev, med njimi zlasti veliki in majhni kmetje. Med izvajalci kmetje najboljše ocenjujejo društva in KKS, manj zadovoljni so s splošnimi zadrugami in komercialnimi podjetji. Kmetje na razvojno usmerjenih kmetijah, še zlasti, če se ukvarjajo s poljedelstvom in živinorejo, imajo pomembno večja pričakovanja do usposobljenosti predavateljev kot drugi kmetje.

Komentar KGZS: KGZS upošteva izsledke iz teh dokumentov pri organiziranosti službe v bodoče. Zavedamo se vrste nalog, povezanih z izvajanjem kmetijske politike in zakonodaje, ki so se močno razširile v delovnik kmetijskega svetovalca in s tem zmanjšala njegovo angažiranost na področju tehnološkega svetovanja. Ker gre tu za poznavanje zelo obsežnega znanja in finančno svetovanje, bi to delo težko opredelili kot administrativno delo, ki ga lahko vsak opravi. Vsak terenski svetovalec dela na izpolnjevanju zbirnih vlog, ki predstavlja kompleksno strokovno, tehnološko in finančno svetovanje, obenem pa se usposobi za ožje strokovno tehnološko področje, ki ga pokriva. Za enostavna administrativna dela pa predlagamo zaposlitev kadra s srednjo izobrazbo.

1.4 Kaj so pričakovanja uporabnika?

Že v dokumentih CRP je zaznati težnjo uporabnika po več individualnega svetovanja na kmetijah. Poleg tega si želijo večjo prisotnost svetovalca na kmetiji sami. Tudi na predstavitvah tega dokumenta svetovalcem so le-ti izrazili, da se pojavlja velika težnja uporabnikov po individualnem svetovanju. Zavedamo se, da je ta oblika za kmeta najbolj učinkovita, vendar je časovno in finančno najbolj zahtevna.

Predlog KGZS: Javna finančna sredstva ne omogočajo več tega načina dela v zadovoljivem obsegu, zato tudi v JSKS načrtujemo v bodoče uporabo sodobnejše in hitrejša metode svetovanja kot so npr. različne e-metode učenja in informiranja, učenje oz. svetovanje na daljavo, svetovanje več uporabnikom istočasno, delo s panožnimi krožki...Vsekakor je potrebno preveriti sprejetost novih načinov in metod dela pri samem uporabniku. Nekatere nadstandardne storitve pa bodo po vsej verjetnosti postale plačljive, kar pa je zelo odvisno od obsega javnih finančnih sredstev v bodoče. Službo želimo čim bolj prilagoditi potrebam uporabnika.

1.5 Analiza prednosti in slabosti obstoječe strukture JSKS

Z analizo, ki smo jo opravili z vodji JSKS in sodelavci na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS smo prepoznali prednosti, slabosti sedanje organiziranosti javne službe kmetijskega svetovanja. Prednosti izvirajo iz načina njene organiziranosti in visoke usposobljenosti kadra, slabosti pa so predvsem posledica ne-sledenja potrebam kmetijstva (ne-zaposlovanje dodatnih kadrov in nezadostno financiranje službe).

PREDNOSTI:

- JSKS je enovit sistem prenosa znanja do uporabnikov in deluje na celotnem območju Slovenije ter na vseh strokovnih področjih kmetijstva in razvoja podeželja, ki jih potrebuje praksa.
- Svetovalci so lokacijsko blizu uporabnikom in so stalno prisotni na določenem terenu, dobro poznajo kmečko populacijo, hkrati poznajo lokalne posebnosti in značilnosti, ki vplivajo na uspešnost delovanja in razvoja panoge.
- Ker JSKS deluje na kmetijsko gozdarskih zavodih, na katerih delujejo tudi druge javne službe (varstvo rastlin, živinorejska služba), laboratoriji za tla, krmo, mleko in vino ter skupaj s sadjarskim, trsničarskim ter oljgarskim centrom s tvorijo celovito storitev za kmete.
- JSKS je zaradi svojega ustroja ter načina delovanja sposobna v primerjavi z drugimi javnimi službami in drugimi institucijami, učinkovito reagirati na trenutne potrebe uporabnikov tudi na marginalnih področjih in območjih, kar vsakodnevno dokazuje pri izvedbi tekočih (tehnološko svetovanje, svetovanje ob razpisih, subvencijska kampanja...) kot tudi izrednih nalog (poplave, suša, neurja, nesreče na kmetijah.).
- Svetovalci imajo večletne izkušnje z istimi kmetijami, njihovim dosedanjim razvojem, delajo z različnimi generacijami kmetov, mladimi na podeželju, kmečkimi ženami, združenji na podeželju; zato dobro poznajo raznovrstne probleme s katerimi se kmetije soočajo. Vzpostavljeno je medsebojno zaupanje, svetovalci so resni partnerji tudi lokalni javnosti.
- Službo sestavlja visoko izobražen kader (z eno izjemo praktično v tej službi ni nikogar s srednjo izobrazbo), ki se je stalno izpopolnjeval in na terenu z leti pridobil dragocene izkušnje.
- Svetovalci so za svoje delo usposobljeni, znanje stalno dopolnjujejo. Imajo znanje iz različnih strokovnih področij, se medsebojno dopolnjujejo ter tako skupaj obvladajo

različna strokovna in delovna področja. Svetovalci so prilagodljivi za spremembe, imajo široko znanje in obvladujejo različna strokovna področja.

- Služba ima enoten pristop pri reševanju različnih istovrstnih problemov, obstaja hiter pretok informacij.
- JSKS je neodvisna oz. nevtralna pri podajanju strokovnih informacij. JSKS ima zgrajen celovit sistem sprotne prilagajanja potrebam naročnika in uporabnikov.
- **SLABOSTI:**
- Velikost in kadrovska sestava lokalnih izpostav postavljenih v preteklosti, danes ne odraža povsod dejanskih potreb uporabnikov.
- Kadrovska in finančna podhranjenost iz katerih izvirajo vse ostale slabosti:
- Nekatera strokovna področja zaradi majhnega obsega površin ali števila kmetov v preteklosti niso bila dovolj pokrita s specialističnim svetovanjem,
- Obstoječi svetovalci specialisti pokrivajo tudi po več strokovnih področjih, zato težko zadostijo vsem naraščajočim potrebam vseh uporabnikov,
- Starostna struktura svetovalcev postaja sčasoma vedno bolj neugodna. Stalna potreba po strokovni usposobljenosti, zahteva temeljito vseživljenjsko izobraževanje, ki ga ne morejo kompenzirati sicer dobre reference obstoječih kadrov,
- JSKS ima sicer zagotovljen proračunski vir, vendar se njegov delež v strukturi financiranja iz leta v leto zmanjšuje. Obstoječe financiranje javne kmetijske svetovalne službe ne zadošča za izvajanje celoletnega potrebnega svetovalnega programa za slovenske kmete.
- Zaradi vsakoletnega zmanjševanja proračunskih sredstev za JSKS in posledične potrebe po vključevanju svetovalcev v delo na plačanih aktivnostih in projektih se zmanjšuje njihova razpoložljivost za brezplačne storitve JSKS za kmete na terenu.
- Veliko delovnega časa se porabi za izvedbo ukrepov kmetijske politike, zato ob zmanjševanju sredstev za plače in omejevanju zaposlovanja v javnih službah za delo na terenu in posredovanje tehnoloških znanj ni na voljo zadosti časa za zadostitev vseh naraščajočih potreb uporabnikov. Svetovalci v okviru razpoložljivega časa v veliki meri rešujejo obstoječe probleme kmetij (saj le-te rabijo pomoč), del časa pa posvečajo tudi razvoju kmetij, predvsem v povezavi z razpisi za investicijska sredstva za razvoj kmetijskih gospodarstev.
- JSKS za učinkovito, hitro in strokovno delo nima na voljo razvitih svetovalnih orodij.
- JSKS ima na voljo malo domačih aplikativnih raziskav, obstoječe izobraževalne in raziskovalne institucije ne izvajajo aplikativnih raziskav, pomembnih za takojšno praktično uporabo, prenos znanja do JSKS ni zadovoljiv, sodelovanje ni ustrezno sistemsko urejeno. Sistem prenosa znanja v RS zato ne deluje dobro, zlasti premalo je tekočega sodelovanja med institucijami, oziroma to področje ni sistemsko urejeno, pogreša se odprtost informacij, skupni razvojni učinek ne zadošča potrebam kmetov.
- Sistem nagrajevanja delavcev zaradi plačnega sistema ni bil stimulativen ali ga ni.

Predlog KGZS: Glede na številne prednosti, ki jih obstoječi sistem kmetijskega svetovanja nudi, predlagamo da se koncept organiziranosti JSKS ne spreminja. To pomeni, da organizacijsko služba ostaja znotraj KGZS z izvajanjem nalog JSKS v osmih Kmetijsko gozdarskih zavodih (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) in na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo, ki javno službo za kmetijsko svetovanje še naprej strokovno vodi in koordinira, usklajuje in nadzoruje njeno delo. Na kmetijsko gozdarskih zavodih delujejo tudi druge javne službe (varstvo rastlin, živinorejska služba), laboratoriji za tla, krmo, mleko in vino, ki skupaj s sadjarskim, trsničarskim ter oljgarskim centrom tvorijo celovito storitev uslug za kmete. Služba se mora po številu svetovalcev okrepiti, če želi kvalitetno pokrivati celoten teren RS z vsemi vsebinami. Nujna pa je prilagoditev službe stanju in potrebam na kmetijskih gospodarstvih, predvsem okrepitev službe v smislu nadgradnje tehnoloških znanj in dopolnitve s specializiranimi znanji, katerih potrebe smo zaznali v zadnjem

obdobju. Za večjo racionalizacijo in učinkovitost dela bo potrebno znotraj dane strukture bolj učinkovito organizirati delo in uporabiti sodobnejše metode dela z uporabniki.

2. PRAVNE PODLAGE ZA DELOVANJE SLUŽBE JSKS

2.1 Pravne podlage v Sloveniji

2.1.1 Zakon o kmetijstvu (ZKme-1, Uradni list RS, št 45/08, 57/12, 90/12 - ZdZPVHVVR, 26/14 in 32/15)

ZKme-1 opredeljuje javne službe v kmetijstvu.

ZKme-1 v 114. členu nalaga javnim službam na področju kmetijstva naloge:

- trajno in nepretrgano opravljanje dejavnosti in izvajanje storitev;
- omogočanje storitev za vsako fizično ali pravno osebo, ki se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo po tem zakonu ali izkaže pravni interes;
- izvajanje storitev po določenem programu;
- izvajanje storitev po določeni ceni
- lahko pa se z zakonom določi tudi druge obveznosti javne službe.

Obveznosti posamezne javne službe se lahko podrobneje uredijo z vladno uredbo ali s koncesijskim aktom.

v **115. členu ZKme-1** je opredeljeno, da javne službe na področju kmetijskega svetovanja lahko opravljajo gospodarske javne službe in javni zavodi, katerih ustanovitelji so Republika Slovenija, občina ali na podlagi posebnega zakona druga oseba javnega prava.

Financiranje javne službe je opredeljeno v **116. členu ZKme-1** v obliki:

- delnega ali celotnega plačila cene za opravljeno storitev;
- financiranja iz proračuna Republike Slovenije in občin;
- financiranja iz drugih virov.

Republika Slovenija financira ali subvencionira posamezne storitve javne službe v kmetijstvu v skladu s programom javne službe. Izvajalci javnih služb morajo sredstva iz proračuna Republike Slovenije za financiranje programa javnih služb nameniti le za izvajanje programa javne službe. Po **122. členu ZKme-1** je področje kmetijskega svetovanja ena izmed javnih služb iz področja kmetijstva.

v **123. členu ZKme-1** so navedene naloge kmetijskega svetovanja, ki so zlasti:

- svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti;
- svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva;
- svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike;
- svetovanje in pomoč pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega združevanja kmetijskih pridelovalcev;
- svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov.

S **169. členom ZKme-1** se omogoča, da ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, posreduje podatke zbrane na podlagi tega zakona tudi pooblaščenim organizacijam in izvajalcem javnih služb in izvajalcem ukrepov kmetijske politike, če jih ti potrebujejo za izvajanje nalog iz delovnega področja ministrstva ter drugim državnim organom in organom občin, če jih ti potrebujejo za izvajanje zakonsko določenih nalog.

Kot določa **181. člen ZKme-1** do ustanovitve ali izbire izvajalca javnih služb iz tega zakona, vendar najdlje do 31. decembra 2017, opravljajo naloge javnih služb iz tega zakona dosedanj izvajalci javnih služb, če izpolnjujejo pogoje iz ZKme-1.

2.1.2 Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (ZKGZ, Uradni list RS, št. 69/04 - UPB, 117/06 - ZDavP-2, 26/08 in 7/09 - odl. US)

ZKGZ v 4. členu določa, da Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije opravlja strokovno svetovanje in splošno strokovno pomoč na področju kmetijstva, gozdarstva in ribištva. Zakon določa, da zbornica izvaja naloge javnih služb na področju kmetijstva in druge naloge na način in pod pogoji, ki jih določa zakon.

Financiranje javne službe, ki deluje v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, je opredeljeno v **22. členu ZKGZ**. Republika Slovenija zagotavlja zbornici v skladu z letnim programom dela zbornice in kmetijsko-gozdarskih zavodov, h katerim poda letno soglasje vlada, iz proračuna finančna sredstva za delo kmetijske in gozdarske svetovalne službe, selekcijske, kontrolne in rodovniške službe v živinoreji, poskusnih vinogradniških in vinarskih centrov ter drugih dejavnosti kmetijsko-gozdarskega zavoda, katerih financiranje ni zagotovljeno s prodajo blaga ali storitev oziroma iz drugih virov.

Potrebna je sprememba ZKme-1, kajti 181. člen govori le o prehodnem obdobju delovanja JSKS, to je do konca leta 2017. Nujno potrebujemo dolgoročno pravno ureditev statusa celotne JSKS.

Predlog KGZS za spremembo predpisov:

Sprememba 115. člena ZKme-1 (predlog oblikovan po 1. točki iztočnic)

V trenutnem ZKme-1 ni navedene pravne podlage za obravnavo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki v okviru Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS že od leta 2000 naprej izvaja naloge javne službe na področju kmetijstva na podlagi 4. člena ZKGZ. Prvi odstavek 115. člena ZKme-1 daje pravno podlago za opravljanje javne službe zgolj gospodarskim javnim službam in javnim zavodom, ki jih ustanovi država, občina ali druga oseba javnega prava na podlagi posebnega zakona. Predlagamo, da se ZKme-1 spremeni tako, da se v prvem odstavku 115. člena ZKme-1 kot možne izvajalce javne službe opredeli tudi druge osebe javnega prava, ki so ustanovljene na podlagi posebnega zakona.

Predlagamo besedilo prvega odstavka 115. člena ZKme-1:

»Poleg oblik, določenih z zakonom, ki ureja gospodarske javne službe, lahko opravljajo javne službe na področju kmetijstva tudi javni zavodi, katerih ustanovitelji so Republika Slovenija, občina ali na podlagi posebnega zakona druga oseba javnega prava, in druge osebe javnega prava, ki so ustanovljene na podlagi posebnega zakona.«

3. CILJI SPREMEMB V ORGANIZIRANOSTI JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA V OKVIRU KGZS PO PRETEKU PREHODNEGA OBDOBJA

Temeljni cilj sprememb v organiziranosti javne službe kmetijskega svetovanja v okviru KGZS po preteku prehodnega obdobja je zagotoviti čim učinkovitejše svetovanje znotraj danega sistema.

To bo možno doseči na način:

- **Pravne podlage** za delovanje JSKS je potrebno ustrezno preoblikovati, da ne bodo ovira pri njenem nadaljnjem delu po preteku prehodnega obdobja (glej točko 2).
- **Zagotoviti stabilno financiranje službe z večjim deležem javnih proračunskih sredstev**
- **Zagotoviti stalen dostop do informacij znanstvenih in izobraževalnih institucij**; potrebujemo več neposredno uporabnega strokovnega znanja, temelječega na aplikativnih raziskavah, kar lahko dosežemo le z učinkovitejšim prenosom znanja in

sodelovanjem z znanstvenimi in izobraževalnimi inštitucijami, ki so prvenstveno temu namenjene, npr. fakulteti za kmetijstvo in oba inštituta. To je naloga nas samih in inštitucij, ki so v verigi prenosa znanja nad nami. Prenos znanja med javnimi inštitucijami in JSKS se mora izvajati brezplačno.

- Na terenu je potrebno organizirati službo tako, da bomo v vseh primerih zagotavljali kmetijskim gospodarstvom **celovito svetovanje** - tako tehnološko kot okoljsko komponento, gospodarsko in marketinško. Tu mislimo predvsem na poglobljeno in usklajeno specialistično svetovanje vseh svetovalcev skozi **time svetovalcev različnih strokovnih usmeritev** kot tudi na delo s pridelovalci v strokovnih panožnih krožkih in ogledi dobrih praks.
- Naloge v programu dela je **potrebno prilagoditi zahtevnim razmeram na trgu**, potrebam kmetov, uvajanju novih tehnologij in ohranjanju okolja ob hkratnem povečanju gospodarnosti na kmetijah.
- Več aktivnosti bo potrebno nameniti področjem, ki so premalo razvita, pa imajo po naši presoji perspektivo. To bomo dosegli **s specializacijo dela terenske svetovalne službe**. To so področja ekološkega kmetovanja, pridelave vrtnin, sadjarstva, reje drobnice in posameznih področij dopolnilnih dejavnosti. Poleg tega je **potrebno razviti ali okrepiti specialistična znanja s področja namakanja, vrtnarstva, varstva rastlin, okoljskega svetovanja in dopolnilnih dejavnosti**.
- Na področjih, kjer potrebujemo povečanje količin doma pridelane hrane je potrebno ponovno preiti v **sistem kmetijskega pospeševanja**; v svetovanju pa v iskanje novih tehnoloških rešitev, ki bodo dohodkovno učinkovitejše,
- Širitev dopolnilnih in dodatnih dejavnosti (ne glede na organizacijsko obliko), dodelava in poenotenje kmetijskih pridelkov, promocija, predvsem pa skupen nastop na trgu so izzivi pred svetovalno službo, pridelovalci in zadrugami; v ta namen **do-izobraziti svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti za posamezna specialna znanja. Ker je potrebno uporabnikom na celotnem terenu zavoda poglobljeno svetovati glede na njihovo vrsto dopolnilne dejavnosti se ustrezno usposobljenost zagotovi s razmejitvijo strokovnih področij v usposabljanju in sodelovanjem med svetovalci v pristopu do uporabnikov.**
- **Službi je potrebno omogočiti razvoj z dopolnjevanjem izkušenih kadrov z novimi (mlajšimi) kadri, svežimi znanji**; služba potrebuje celovito kadrovsko politiko neodvisno od pravil, ki veljajo v državni **upravi**.
- Nadgraditi je potrebno obstoječi sistem kmetijskega svetovanja v smislu izboljšanja tehnološko naprednih praktično uporabnih nasvetov za vse kmetije v Sloveniji. **Nadgraditi moramo strokovno znanje svetovalcev**. To je naloga nas samih in inštitucij, ki so v verigi prenosa znanja nad nami.
- Potrebno je začeti uporabljati cenejše in **bolj učinkovite metode dela** (e-učenje in informiranje na daljavo, panožni krožki,...)
- Potrebno je **nadgraditi delo Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo** ter mu dati večjo težo pri vodenju strokovnih skupin, ki so temelj dela in prenosa znanja do svetovalcev in uporabnikov.

4. NADGRADNJA SISTEMA KMETIJSKEGA SVETOVANJA

4.1 Nadgradnja dela Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS

4.1.1 Okrepljena vloga Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo (SKG) pri koordinaciji aktivnosti javne službe

- Delo kmetijske svetovalne službe trenutno usmerja 15 zaposlenih v naslednjih oddelkih: Oddelek za rastlinsko pridelavo in živinorejo, Oddelek za razvoj podeželja in Oddelek za

gozdarstvo in obnovljive vire (ta ni financiran s strani proračuna in ni del javne službe kmetijskega svetovanja).

- Glavna naloga SKG je, da strokovno vodi, usmerja, usklajuje, koordinira, spremlja, nadzira in vrednoti delo JSKS, trenutno zaposleni na sektorju vodijo in koordinirajo delo (trenutno) 19 strokovnih skupin in več delovnih skupin, ki se oblikujejo po potrebi.
- SKG na osnovi potreb pripravlja izobraževalne programe in jih po dogovorjenih programih izvaja z domačimi in tujimi institucijami,
- Oddelek za rastlinsko pridelavo pokriva naslednja področja dela: poljedelstvo, pridelovanje krme, vrtnarstvo, sonaravno kmetovanje, sadjarstvo, vinogradništvo, oljkarstvo, hmeljarstvo, kmetijska zemljišča, govedoreja, prašičjereja, reja drobnice, perutninarstvo, čebelarstvo, gradnje kmetijskih objektov, varna hrana, upravljanje voda in varovanje voda, namakanje, varstvo rastlin in podnebne spremembe. Oddelek za razvoj podeželja pa pokriva področje razvoja podeželja, agrarno ekonomiko, davčno in strukturno politiko, socialno podjetništvo, neposredna in izravnalna plačila, dopolnilne dejavnosti, delo z društvi, izobraževanje v kmetijstvu, priprava plana in analize dela JSKS.
- Poleg tega SKG nudi tudi pravno svetovanje, svetovanje s področja financ in javnih naročil s področja JSKS.
- Strokovnjaki za posamezna področja skrbijo za prenos znanja do zavodov in koordinirajo njihovo delo.
- Sektor nudi tudi strokovno podporo zborničnemu uradu pri podajanju predlogov in pripomb na zakonodajo s področja kmetijstva, gozdarstva in s kmetijstvom povezanimi področji.
- Sektor nudi strokovno podporo strokovnim odborom in komisijam pri KGZS ter pripravlja gradiva, se udeležuje sestankov in vodi zapisnike sestankov odborov in komisij. Poleg tega se vključuje v delo pridelovalno-tržnih verig ter nudi strokovno podporo Oddelku za odnose z javnostmi in mednarodno sodelovanje.

Predlog KGZS:

Za potrebe zagotovitve izvedbe programa dela JSKS, ki mora uporabnikom v RS omogočiti dostop do enake istovrstne storitve storitev, je vloga sektorja nujna in jo je potrebno okrepiti. Sektor s svojo vlogo koordinacije na višjem nivoju zagotavlja sodelovanje med zavodi, njihovimi uporabniki in naročnikom storitev. Vzpostavlja in vzdržuje sodelovanje z univerzitetnimi ter raziskovalnimi središči doma in v tujini, ter JSKS povezuje v mednarodne povezave. Pripravlja skupne izvedbene dokumente za koordinirano in enovito delovanje JSKS. Pripravi in usklajuje protokole in svetovalne metode, koordinira izobraževalne programe za svetovalce ter upravlja s skupnimi IT orodji JSKS. Sektor koordinira prijave na javna naročila in javne razpise v delu, ki zagotavljajo dodatni finančni vire ter je za njih smiselno, da so na tak način koordinirani.

Smiselno bi bilo preimenovanje sektorja v Sektor za kmetijsko svetovanje in njegovo okrepitev. Izvaja tudi naloge, ki se dopolnjujejo z nalogami zavodov npr. sklicevanje komisij in izdaja certifikatov za NPK, izvajanje določenih izobraževanj... Svetovalci pričakujejo večji strokovni suport od tega sektorja, kar je možno le z razbremenitvijo določenih nalog ali kadrovske okrepitvijo sektorja.

Zaradi potrebe po zagotavljanju izvedbe javnega programa v danih finančnih okvirih, je potrebno še bolj zavezujoče sodelovanje sektorja in svetovalcev, zaposlenih na KGZ zavodih. Zato se uredi **pogodbeni odnos med KGZS in KGZ zavodi** (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj), ki opredeli dolžnosti in obveznosti partnerjev pri izvedbi skupnih programov. Pogodben obveznost mora ob upoštevanju narave KGZ zavodov, kot samostojnih pravnih oseb v sistemu KGZS ter upoštevanju vloge JSKS, ki jo naročnik storitve MKGP obravnava kot celoto, vsebovati tudi vsebine glede odgovornosti izvedbe programa dela JSKS in drugih dogovorjenih skupnih aktivnostih. Pogodbeni odnos za

izvedbo javnega programa in dogovorjenih skupnih aktivnosti določi tudi hierarhijo in red v odločanju.

4.1.2 Vzpostavitev razvojnega oddelka v okviru SKG na KGZS

Na SKG trenutno ni oddelka, ki bi se ukvarjal z razvojem službe, kar bi morala biti glavna naloga tega sektorja. Službi bi bilo potrebno dati nov zagon in s tem namenom znotraj obstoječe strukture na sektorju izzeti ljudi, ki bi delali predvsem na razvoju novih svetovalnih metod in orodij, novih informacijskih poteh za informiranje kmetov (Facebook, Twiter, sms sporočila,...); odderek bi skrbel tudi za povezovanje z raziskovalno sfero in za stalno spremljanje in analiziranje učinkovitosti dela službe. To bi morala postati ključna naloga Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo. Zavedamo se, da služba potrebuje tudi močnejši sistem povratnih informacij glede učinkovitosti dela službe, strokovno tehnoloških rešitev in normativne ureditve kmetijstva v celoti, da bi se tako lažje in učinkoviteje prilagajali potrebam uporabnikov ter njihove zahteve in predloge prenašali do drugih inštitucij v državi.

Predlog KGZS:

Znotraj Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo se vzpostavi **nov razvojni oddelek** znotraj obstoječe sestave kadrov, ki se prvenstveno ukvarjajo z razvojem službe in izvajajo certificiranje svetovalcev (licenca, CECRA sistem). Skupaj s KGZ pa vzpostavijo trajno delovno skupino za razvoj JSKS, ki se sestaja po potrebi Skupina deluje na področju razvoja kadrov, svetovalnih metod in orodij, razvijanju novih informacijskih kanalov in svetovalnih paketov. KGZ in KGZS letno za razvoj službe namenijo ločena sredstva, po vsakoletnem dogovoru.

4.1.3 Nadgradnja delovanja strokovnih skupin

v okviru izvajanja nalog javne službe kmetijskega svetovanja imamo znotraj KGZS za posamezna strokovna področja organizirane strokovne skupine. Sestavljajo jih strokovnjaki specialisti iz regijskih kmetijsko gozdarskih zavodov in nekateri zunanji strokovnjaki. Delo koordinira nosilec strokovnega področja iz Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo KGZS. Naloge strokovnih skupin so usmerjene predvsem v usklajevanje strokovnih mnenj in reševanje strokovnih vprašanj, usklajevanje strokovnega dela v kmetijski praksi, podajanje predlogov in pripomb na zakonodajo s področja njihovega delovanja, podajanje predlogov rešitev problemov v kmetijski praksi. Sklepi strokovnih skupin pomenijo usmeritve za delo svetovalne službe in strokovnjakov na konkretnih delovnih področjih oziroma služijo kot predlogi za nadaljnjo obravnavo v KGZS. Ker se zavedamo pomena sodelovanja na področju strokovnega dela in ker želimo izboljšati intenzivnost ter kakovost svetovalnega dela v smislu učinkovitega prenosa znanja v prakso, načrtujemo sestavo strokovnih skupin dopolniti z raziskovalci in strokovnjaki iz raziskovalnih in znanstvenih inštitucij ter resornega ministrstva, z namenom medsebojnega informiranja, skupnih aktivnosti in iskanja celovitih učinkovitih rešitev problemov v kmetijski praksi Slovenije. Delu strokovnih skupin je treba dati še večji poudarek ter jih nadgraditi v smislu potreb na terenu. V preteklosti so bili že izvedeni poskusi razširitve strokovnih skupin z zunanjimi strokovnjaki, vendar sistem ni bil celovito postavljen in ni zaživel v celoti. Potrebno je že na nivoju priprave programov posameznih inštitucij načrtovati tovrstno sodelovanje - mreženje in zagotoviti vir financiranja za njihovo udejstvovanje v teh skupinah.

Predlog KGZS:

Strokovne skupine so osnovno orodje za delo s svetovalci. **Pomembno je okrepiti njihov pomen in tudi vlogo koordinatorjev strokovnih skupin na SKG.** Koordinatorji postanejo vodje strokovnih skupin, ki skrbijo za poenotenje strokovnih mnenj in navodil znotraj skupine. Osnovna naloga strokovnih skupin je zasledovanje ciljev, ki so zapisani v strategiji razvoja

slovenskega kmetijstva, predvsem pa **je njihova naloga sistematična priprava tehnoloških navodil in distribucija vseh potrebnih informacij do svetovalcev. Nujna je razširitev strokovnih skupin KGZS na strokovnjake iz znanstvenih in raziskovalnih inštitucij, pri čemer je potrebno zagotoviti sistemske vire za financiranje sodelovanja strokovnjakov iz drugih inštitucij pri delu strokovnih skupin.**

4.1.4 Mednarodno sodelovanje

VI okviru mednarodnega sodelovanja imamo vzpostavljeno sodelovanje z avstrijsko Koroško in Štajersko, Italijo, Madžarsko, BiH, Bolgarijo, Dansko, Irsko, Nizozemsko, Nemčijo, Srbijo, Hrvaško, Makedonijo in Kosovom. V okviru tega sodelovanja smo se najprej včlanili tudi v mednarodno združenje nemško govorečih kmetijskih svetovalcev in svetovalcev za razvoj podeželja IALB. V letu 2014 smo postali ustanovni člani EUFRAS-a, ki združuje vse svetovalne organizacije v EU, v letu 2015 pa smo postali ustanovni člani SEASN (svetovalne organizacije iz JV Evrope). Cilj tega sodelovanja je izmenjava izkušenj na področju tehnološkega svetovanja, razvoja svetovalnih orodij, izobraževanja svetovalcev in izvedbe mednarodnih projektov. S tovrstnim sodelovanjem nameravamo nadaljevati.

Predlog KGZS:

V okviru mednarodnega sodelovanja nadaljevati s sodelovanjem s svetovalnimi službami, s ciljem razvoja službe in sprotnega seznanjanja z novostmi na področju razvoja kmetijstva in podeželja v državah partnericah v okviru EU.

4.1.5 Nadgradnja sistema izobraževanje in usposabljanje kmetijskih svetovalcev

Ena temeljnih nalog Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo je skrb za stalno izobraževanje kmetijskih svetovalcev. V okviru sistema vodenja službe moramo vzpostaviti sistematični prenos kakovostnega znanja in veščin iz znanstvenih in raziskovalnih inštitucij preko specialistov do kmetijskih svetovalcev, v službi pa zagotoviti pogoje za uspešen prenos tega naprej do uporabnikov. Potrebno je usposobiti terenske svetovalce za vsebine, za katere se bodo bolj strokovno usmerili. Dvigniti je treba strokovno avtoriteto svetovalcev. Svetovalci in specialisti morajo redno objavljati članke s svojega strokovnega področja; specialisti se morajo redno s svojimi prispevki aktivno pojavljati na posvetih doma in v tujini v okviru danih finančnih okvirov. Obenem moramo specialistom omogočiti tudi izobraževanju in ogledе dobrih praks v tujini. Nadalje je treba zagotoviti dosledno izvajanje obstoječega sistema izobraževanja in usposabljanja (licenca, permanentno ter informativno izobraževanje). Ovira temu je preskromna ponudba kakovostnih znanj in veščin, ki temeljijo na problemih in izzivih iz prakse. Zagotoviti je potrebno stabilna dodatna finančna sredstva za ta namen. Na področju informativnega in permanentnega usposabljanja bomo izvajali načrtno usposabljanje in izobraževanje, kar pomeni obvezno udeležbo dela zaposlenih na določenih usposabljanjih. V okviru SKG bomo pripravili prenovo osnov celovitega usposabljanja zaposlenih, kar bo vključevalo prenos znanja iz univerz, inštitutov in iz drugih relevantnih ustanov ter tudi izobraževanja v tujini. Nadgraditi je treba tudi sistem prenosa znanja od specialistov do terenskih svetovalcev ter tudi prenos znanja do uporabnikov s sodobnimi metodami informiranja.

Poleg nadgradnje obstoječih oblik prenosa znanja je treba razmisliti tudi o oblikovanju mreže centrov za izobraževanje in usposabljanje kmetijskih svetovalcev, mojstrov kmetov ter ostalih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, vzpostavitev kompetenčnih centrov, vendar je to širša naloga, ne le naloga JSKS.

Ker bo v JSKS v prihodnjih letih prišlo do menjave generacij med zaposlenimi svetovalci, je smiselno za prihodnje generacije vzpostaviti sistem, ki je veljaven v EU svetovalnem poklicu.

Zato bomo do takrat uvedli sistem CECRA, ki pomeni enoten pristop k usposobitvi svetovalcev iz metodoloških, socialnih in osebnih svetovalnih veščin. CECRA je sistem 15 izobraževalnih modulov prirejenih za kmetijske svetovalce iz različnih navedenih vsebin, od katerih sta dve obvezni ter tri izbirne. Vsak udeleženec tako opravi najmanj pet modulov. Za dokončanje mora pripraviti tudi lasten izdelek, projektno nalogo, obiskati en večji mednarodni dogodek iz vsebin ter tri delovne dni delati na eni izmed izpostav svetovalne službe v tujini, da si pridobi dodatne veščine.

Predlog KGZS:

Potrebno je vzpostaviti sistem prenosa znanja iz znanstvenih in raziskovalnih inštitucij do JSKS Znotraj JSKS pa poskrbeti za prenos znanja od specialistov do terenskih svetovalcev ti pa naprej do uporabnika. Potrebno je usposobiti terenske svetovalce za vsebine, za katere bodo odgovorni na svojih terenih, kot tudi specialiste za specialistična znanja in raziskave. Potrebujemo dodatna finančna sredstva. **Nujna je vzpostavitev centrov za izobraževanje in usposabljanje kmetijskih svetovalcev ter vzpostavitev ti. »kompetenčnih centrov«.**

Možni vir so sredstva PRP, ukrep spodbujanje usposabljanja svetovalcev 15. člen UREDBE (EU) št. 1305/2013. Izobraževanja za posameznega svetovalca je potrebno omejiti na tista področja dela, ki jih KGZ zavod opredeli kot prednostna za razvoj območja, ki ga svetovalec pokriva. KGZ zavod in KGZS za izobraževanje svetovalcev letno namenita znano vsoto sredstev.

Predlagamo tudi, da se usposobljenost za delo v kmetijskem svetovanju, **dosedanja licenca in nov CECRA certifikat uzakoni kot pogoj za izvajanje svetovanja v kmetijstvu v RS.** Predlagamo tudi, da se že sedaj licenca šteje kot ustrezna usposobljenost kmetijskega svetovalca za naloge, ki se izvajajo v sklopu javnih naročil MKGP-ja.

4.2 IZBOLJŠANJE UČINKOVITOSTI DELA V ODDELKIH ZA KMETIJSKO SVETOVANJE PRI KMETIJSKO GOZDARSKIH ZAVODIH (KGZ)

4.2.1. Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti specialistične svetovalne službe

4.2.1.1 Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti specialistične svetovalne službe z uporabo novih metod

Specialistična svetovalna služba se je v preteklem obdobju spreminjala in prilagajala potrebam kmetijskih gospodarstev, seveda v največji možni meri in v skladu s finančnimi omejitvami proračunskega financiranja. Specialistična svetovalna služba je v vseh kmetijskih panogah doprinesla k napredku kmetijstva. Zaradi novih zahtev jo je treba nadgraditi v smislu pokrivanja dodatnih tehnoloških področij, predvsem pa učinkovitosti prenosa znanja, z uporabo novih svetovalnih metod npr.: panožnih krožkov in prenosa znanja na terenske kmetijske svetovalce. Za učinkovitejše delo specialistične službe je potrebna tudi njihova razbremenitev ostalih nalog (vnos zbirnih vlog, izdelava vlog za javne razpise, velika angažiranost na tržnem delu,...)

4.2.1.2 Oblikovanje skupin specialistov za strateško svetovanje na kmetijskih gospodarstvih

V okviru oddelkov za kmetijsko svetovanje smo v fazi oblikovanja strokovnih skupin svetovalcev, ki bodo tudi lokacijsko enotno organizirani. Cilj take organiziranosti je zagotoviti enakomerno strokovno pokrivanje vsega območja oddelka ter racionalizacija poslovanja. V teku je oblikovanje **skupin za strateško svetovanje na kmetijskih gospodarstvih.** Naloga teh skupin bo poleg obstoječih nalog tudi enotna izdelava strateškega načrta razvoja kmetijskega

gospodarstva v prihodnje. Nujno je treba povezati in sočasno soočiti s problemi na kmetijskem gospodarstvu tehnološka, ekonomska, marketinška znanja z zahtevami zakonodaje na področju sanitarno tehničnih pogojev, urbanizma, gradenj, zdravja, veterine, varovanja okolja in drugih ter jih nadgraditi z vsebinami aktualnimi za razvoj podeželja.

4.2.1.3 Uporaba novih učinkovitejših svetovalnih metod

Od leta 2011 je dan večji poudarek delovanju **interesnih skupin kmetov za posamezna strokovna področja - panožnih krožkov** (mleko, pitanje, travinje, pšenica, predelava mesa...), katerih mentorji so specialisti. Cilj je, da bi vsak specialist del individualnega svetovanja prenesel na svetovanje več uporabnikom hkrati. V tem primeru je seveda potrebno formirati skupine kmetov ki imajo podobne probleme v isti panogi. To pomeni oblikovanje interesnih skupin oz. panožnih krožkov. Rezultati dela bodo na kmetijskih gospodarstvih, vključenih v te skupine, neposredno merljivi. V letu 2016 želimo vzpostaviti sistem panožnih krožkov v več panogah v kmetijstvu z oblikovanjem le teh z mladimi kmeti.

Predlog KGZS: Svetovalci specialisti morajo delno preiti iz individualnega svetovanja na skupinske metode svetovanja kot npr. delo s panožnimi krožki.

4.2.1.4 Okrepitev JSKS s skupnimi specialisti

Znotraj JSKS trenutno deluje 8 specialistov, katerih področje dela je natančno določeno in pokrivajo celotno območje Slovenije. Imenujemo jih skupni specialisti in so trenutno zaposleni pri KGZ. Pokrivajo naslednja področja: predelava mesa, turizem na kmetiji, ribogojstvo, kmetijska tehnika, predelava sadja v sadjevec, predelava mleka, ribištvo, hmeljarstvo. V dogovoru z KGZ zavodi (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) bi vzpostavili bi še dodatne skupne specialiste za področja dela, kjer glede na obseg potreb na terenu zadostuje en svetovalec za področje celotne Slovenije kot npr: specialist za pridelavo in predelavo zelišč, specialist za Naturo in kmetovanje na drugih zaščitelih območjih, specialist za drobnico, perutninarstvo, upravljanje NUV in VVO območij, planinsko pašo in agrarne skupnosti, upravljanje z biomaso in alternativni vire energije na kmetijah, in specialisti za posamezna manjkajoča področja dopolnilnih dejavnosti in druga področja. Tudi svetovalci/ke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti bodo na ta način dobile več strokovne nadgradnje (specialisti, sektor KGZS), ki je sedaj v takem smislu niso imele.

Predvidevamo, da obstaja najmanj 16 strokovnih področij, za katere uporabniki storitev svetovanja potrebujejo specialistično svetovanje. KGZ zavodi (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) in sektor za kmetijsko svetovanje pri KGZS pripravita okvirno potrebo uporabnikov storitev, kriterije, ki jih mora izpolnjevati takšno strokovno področje in vsebine specialističnega dela ter ustrezno prerazporeditev zaposlenih svetovalcev z tem delom novih nalog. Predvidevamo, da bo v novem sistemu vsak zavod lahko izvajal tudi specialistično svetovanje iz teh dogovorjenih področij na območjih ostalih zavodov v dogovorjeni časovni kvoti.

Predlog KGZS:

Okrepitev JSKS s skupnimi specialisti za posamezna področja, ki jih slovensko kmetijstvo potrebuje. Vzpostavitev do 16 novih specialističnih področij, ter specialistov, po dva na KGZ iz vsebinsko ločenih smiselni področij, glede na potrebe KGZ in RS. Določena bo letna kvota ur, ki jih skupni specialist lahko opravi izven KGZ na osnovi rednega programa. Pripravili se bodo kriteriji za izbor specialističnega področja ter podrobnosti sodelovanja med KGZ zavodi (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) in sektorjem.

4.2.1.5 Vzpostavitev dodatnih specialistov (nova področja)

Specialistično službo je **potrebno dopolniti in okrepiti s specialisti proizvodnih usmeritev, ki so se razvile in se razvijajo v zadnjem obdobju**, oziroma imajo glede na naravne danosti in potrebe trga dobre možnosti za razvoj na naših kmetijskih gospodarstvih (ekološko kmetovanje, pridelava zelenjave, namakanje, agrarna ekonomika, VVO...).

Nove naloge specialistov:

Poleg strokovnega pokrivanja posameznega področja na celotnem KGZ bo njihova naloga tudi **vođenje strokovne skupine na zavodu, prenos znanja znotraj strokovne skupine in nadgradnja strokovnih nalog z ekonomskimi znanji**.

4.2.2 Izboljšanje strokovne usposobljenosti in učinkovitosti terenske svetovalne službe

4.2.2.1 Strokovna usmeritev terenskega svetovalca.

Ocenjujemo, da je potrebno v prihodnje najprej prilagoditi delovne naloge in nameniti več časa usmerjenemu tehnološkemu usposabljanju zaposlenih. S tem namenom smo po oddelkih za kmetijsko svetovanje izvedli anketo o prioritetenem strokovnem zanimanju vseh zaposlenih, da bi tako v okviru sedanje sistemizacije in ob nekaterih organizacijskih spremembah oblikovali izpostave kmetijske svetovalne službe z 3 do 5 zaposlenimi (združevanje enot kmetijskega svetovanja) od katerih bi vsak v organizacijskem in administrativnem pogledu pokrival posamezno določeno območje, v specifičnem strokovno tehnološkem pogledu pa celo območje izpostave, večje organizacijske enote, v posameznih primerih pa celo območje zavoda. Glede na to, da postajajo zahteve s strani uporabnika-kmeta po kvalitetnih strokovnih nasvetih vse večje, obenem pa JSKS dobiva tudi vedno nove naloge s strani financerja, so se kmetijski svetovalci znašli v situaciji, ko sicer opravljajo zelo veliko raznovrstnih nalog, težko pa opravljajo vse naloge optimalno na najvišjem nivoju, kar se od njih pogosto pričakuje. Zato novi koncept prestrukturiranja JSKS vključuje delitev posameznih strokovnih področji tudi med terenskimi svetovalci oz. vključuje njihovo specializacijo za določeno strokovno področje. Vsakemu terenskemu kmetijskemu svetovalcu se dodeli svoje področje svetovanja, ki ga mora obvladati v največji možni meri in pokriva območje, ki presega območje njegovega terena. Tudi na področju svetovanja za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti se proces spreminjanja nadaljuje tako, da znotraj posameznega KGZ zavoda posamezni svetovalci za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti v bodoče še bolj pokrivajo določeno strokovno področje na celotnem področju zavoda. Za področje dopolnilnih dejavnosti je potrebno zagotoviti več ur v programu dela.

V ta namen bo potrebno pripraviti ustrezna izobraževanja za svetovalce.

Proces preureditve je že stekel na KGZ zavodih MS, PT in NM, ker so izkušnje za uporabnike storitev in svetovalce dolgoročno pozitivne se bo ob upoštevanju specifičnih notranjih pogojev ostalih KGZ zavodov nadaljeval z prilagojeno časovno dinamiko.

4.2.2.2 Združevanje terenskih kmetijskih svetovalcev v strokovne skupine na nivoju zavoda

Glede na novo ugotovljene potrebe po svetovanju na območju posameznega zavoda se oblikujejo strokovne skupine svetovalcev, ki bodo pokrivale ključna področja svetovanja. Na vsakem zavodu opredelijo ključna področja, ki so lahko različna po posameznih zavodih, pomembno je, da so pokrita vsa področja, ki izhajajo iz potreb kmetij na tistem območju. Število skupin bi bilo odvisno predvsem od potreb oz. proizvodnih usmeritev kmetij na območju zavoda in seveda tudi od števila svetovalcev na zavodu. Vsaka strokovna skupina bo imela natančno določene naloge. Ugodno je, da se vsi člani ukvarjajo z istim področjem dela npr. govedoreja, prašičereja, ovčereja. Hkrati je zaradi razvojnih potreb potrebno zagotoviti, da se skupinam

omogoči tudi povezljivost z različnimi profili specialistov, zlasti ekonomisti. Ukvarjajo se z tekočo problematiko na operativni strokovni ravni. Na zavodih, kjer se bo z nekim ožjim strokovnih področjem ukvarjal le eden ali dva svetovalca, ne bodo imeli svoje strokovne skupine na nivoju zavoda ampak bodo ti svetovalci vključeni direktno v strokovne skupine na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo (SKG) na KGZS. V kolikor se bodo zaradi potreb na zavodu z določenim strokovnim področjem ukvarjali vsaj trije ali več svetovalcev bodo tvorili strokovno skupino na zavodu, eden izmed njih bo koordinator te skupine (praviloma specialist ali terenski svetovalec, ki ga določi vodja oddelka za kmetijsko svetovanje). Strokovne skupine bodo združevale svetovalce po sorodnih področjih, katera bodo pokrivali in si ta način dopolnjevali in izmenjevali znanja.

Vsak svetovalec bi moral sodelovati v vsaj eni strokovni skupini z vsaj enim strokovnim področjem. Koordinatorji posameznih strokovnih skupin bi bili zadolženi za prenos novih znanj, tako kot doslej bi bili člani strokovnih skupin na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo. Skrbeli bi tudi za izvedbo programa za področje, ki ga pokrivajo, za pripravo operativnih načrtov in poročanje. Proces oblikovanja skupin je že stekel na KGZ zavodih MS, PT in NM, ob upoštevanju specifičnih notranjih pogojev ostalih KGZ zavodov se bo nadaljeval z prilagojeno časovno dinamiko. Praktične izkušnje z vključevanjem sodelavcev ostalih služb zavodov v delo teh skupin so pozitivne. V primeru sinergije med KGZ zavodi dopuščamo možnost, da oblikujejo skupine svetovalcev za skupne razvojne potrebe. Oblikovanje strokovnih skupin prepuščamo zavodom: lahko so ožje, npr. za govedorejo, drobnico, prašičerejo ali pa širše npr. za živinorejo. Za posamezna ožja področja nalog se znotraj omenjenih skupin določi posameznike na zavodih, ki direktno sodeluje s koordinatorjem na SKG znotraj strokovne skupine na Sektorju. Zavodi glede na nove naloge svetovalcev po zavodih sporočijo tudi potrebo po dodatnem usposabljanju svetovalcev; program izobraževanja pripravijo na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo.

Na osnovi ključnih podatkov se opredeli strokovna usmeritev posameznih svetovalcev, natančno definira strokovne skupine po zavodih, sestavo, naloge in območje dela ter vertikalna in horizontalna povezljivost.

4.3 IZBOLJŠANJE METOD SVETOVANJA S TEHNIČNO PODPORO IN UPORABO SVETOVALNIH ORODIJ

S ciljem izboljšanja učinkovitosti prenosa in dostopnosti znanja uporabnikom je potrebno nadgraditi obstoječe metode dela, ki temeljijo predvsem na predavanjih, tečajih in osebnem svetovanju z novejšimi metodami svetovanja npr. panožnimi krožki, ogledi dobrih praks, uporabe novejših internetnih orodij. Nujna je tehnična nadgradnja sistema s prenosnimi računalniki, kjer bi imel vsaka kmetija svoj predal, v katerem bi povezali podatke službe za kontrolo in selekcijo v živinoreji, analize zemlje, krme in pridelkov, podatke o delovni sili, investicijah, podatke iz FADN knjigovodstva in druge. Z ustreznimi orodji, ki smo jih delno že razvili, bi bili navedeni podatki dostopni svetovalcu na kmetiji ob njegovem delu. Hkrati bi s tem poenostavili tudi evidenco o delu svetovalne službe na posameznem kmetijah in poenostavili poročanje in nadzor dela svetovalne službe v celoti.

Na kmetijskih gospodarstvih je potrebno tudi s pomočjo javnih sredstev zagotoviti internetni dostop in usposobitev vsaj po enega člana za delo s spletnimi aplikacijami. Tovrstno usposabljanje mora biti prioriteta dela v prihodnjem obdobju.

Nadgraditi je potrebno izvedbo predavanj v več usposabljanj, ter racionalizirati porabo časa v osebnem svetovanju, kar bo mogoče z opisanimi programi.

Predlog KGZS:

V prihodnjem obdobju nameravamo pri prenosu znanja **uporabljati več sodobnih metod svetovanja ter si prizadevati za večjo uporabo IT orodij**. Predlagamo, da v sklopu CRP projektov inštituti in univerze pripravijo IT orodja za svetovalno delo. Preko EUFRAS-a bomo

pridobili in preskusili cenovno ugodna primerna že razvita svetovalna orodja, za takojšno uporabo v praksi. Svetovalna služba se opremlja s prenosnimi računalniki, ki imajo dostop do vseh aplikacij MKGP-ja in KIS-a pri kmetu.

Svetovanje se mora nadgraditi s svetovanjem preko novih medijskih kanalov, kjer kmeta spomnimo v tistem trenutku na najbistvenejše aktivnosti na kmetiji. **Zato mora kmetijstvo v RS vzpostaviti enovito in celovito dostopno bazo podatkov.**

4.4 NOVA DOLOČITEV OBSEGA IN STRUKTURE SLUŽBE

Izdelati je treba analizo izvajanja nalog kmetijskega svetovanja po enotah JKSS. V okviru tega je treba oceniti dosedanje aktivnosti službe na celotnem področju delovanja ter posebej na področju investicij, novih proizvodnih usmeritev osnovne, dopolnilnih ter dodatnih dejavnosti, prenosa kmetij na mlade prevzemnike, vključenost kmetij v KOPOP in EK ukrepe in druge razvojno naravnane ukrepe. Na osnovi podatkov o številu kmetijskih gospodarstev po proizvodnih usmeritvah osnovne ter dopolnilnih in dodatnih dejavnosti, njihovi aktivnosti v zadnjem obdobju ter na osnovi programov razvoja teh dejavnosti v bodoče, in drugih kriterijih je treba **na novo določiti obseg ter strukturo službe na posameznih območjih v naslednjem obdobju.**

4.5 VODENJE, NAČRTOVANJE SPREMLJANJE, VREDNOTENJE, NADZOR DELA IN POROČANJE

Navedene naloge so izvirna delovna zadolžitve vodstva KGZS, Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo v delu, ki izvaja naloge JKSS, vodstva Kmetijske gozdarskih zavodov in vodij oddelkov ter izpostav JKSS v njih. V delu načrtovanja so te naloge zadolžitve vseh zaposlenih.

Poročanje

Za razmislek:

- kmetijski svetovalci v aplikacijo poročajo do pol ure natančno o svojem delu,
- svoje delo do podrobnosti opišejo in razvrstijo po šifrah,
- v letu 2011 smo z novo aplikacijo nadgradili in v okviru danih postavk racionalizirali poročanje na kmetijo natančno.
- trdimo, da imamo eno najbolj natančnih poročanj o delu v javni upravi,
- Poseben problem predstavljajo dodatne naloge, ki se kažejo kot nujne po sprejetju programa dela. Poseben problem predstavlja tudi neusklajeno dodeljevanje takih nalog s strani posameznih delavcev MKGP. Dograditi je potrebno sistem dopolnjevanja in spreminjanja programa dela med letom, tako da bo transparenten in izvedljiv v okviru zmožnosti svetovalne službe in obsega finančnih sredstev.

Predlog KGZS:

V sistemu spremljanja in vrednotenja opravljenega dela je treba nadgraditi področje obdelav zbranih podatkov v smeri celovite ocene učinkovitosti dela in merljivosti rezultatov, sistem poročanja pa le v primeru, da nimamo vgrajenih merljivih kazalnikov, pa ti obstajajo. Prav tako je treba oceniti uporabnost in na osnovi tega potrebnost podatkov, ki se zbirajo. V primeru nepotrebnosti je treba sistem racionalizirati.

Na drugi strani pa so učinki dela vedno vidni v daljšem časovnem obdobju, kažejo se skozi napredek določenega območja in splošno zadovoljstvo uporabnikov z delom službe. Ne obstaja namreč primer, da bi ob zadovoljstvu s službo in posameznimi delavci v njej območje razvojno nazadovalo. Prav tako se tudi ne zgodi, da bi ob splošnem nazadovanju panoge (primer krize v živinoreji) za težave krivili samo (če sploh) službo.

5. FINANCIRANJE JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA

vedno manjši delež financiranja predstavljajo proračunski viri in vedno večji delež JSKS pridobi s pomočjo drugih virov na trgu dela.

Financiranje strokovnih služb KGZS iz proračuna RS je urejeno v skladu s 116. in 118. členom Zakona o kmetijstvu, ki omogoča začasno financiranje javne službe po 1/12 glede na zadnji veljavni Program dela in finančni načrt. Do sprejetja veljavnega Programa in finančnega načrta za tekoče leto, se začasno financiranje izvaja po 1/12.

Težava je v nenehnem zniževanju javnih finančnih sredstev za delovanje javne službe od leta 2010 dalje za namene tekočih transferjev in investicijskih sredstev. S programom dela 2015 je bilo določeno, da služba opravlja 68 % nalog kot javna služba (vir financiranja: proračun, uporabnik), ostale aktivnosti pa so financirane iz drugih virov financiranja (projekti, zaračunljive storitve), dodatni vir iz tega sklopa virov so v letu 2015 vzpostavljena javna naročila v okviru financiranja določenih del za potrebe izvajanja PRP 2014-2020. Služba je od leta 2010 do leta 2015 izgubila 34,65 % javnih finančnih sredstev na PP131710 ter 27,20 % sredstev na PP 256010; skupno cca 3,7 mio EUR (Tabela 1). Glede na obsežno zniževanje javnih sredstev katerim smo priča zadnja leta, ni zadostnega vlaganja v nabavo osnovnih sredstev in nadomestnih delov, manko je na račun izpada javnih sredstev viden tudi pri zaposlovanju novega mladega kadra do katerega praktično ne prihaja in premalo je posledično tudi vlaganja v nova znanja in tehnologije. Zaradi omejenih finančnih in kadrovskih potencialov se služba prilagaja potrebam prakse počasneje kot bi si želeli ali kot od nas terjajo razmere. Le zadostna višina javnih sredstev namreč zagotavlja dolgoročne in kvalitetne pogoje za delo.

Tabela 1: Gibanje proračunskih sredstev in stroškov JSKS v letih 2005, 2010 in 2015

	Leto 2005	Leto 2010	Leto 2015
Število kmetijskih svetovalcev v PDM (zavodi, KGZS)	328,00	329,31	309,78
Celotni stroški kmetijskih svetovalcev v EUR	13.120.000,00	13.172.400,00	12.391.200,00
Državni proračun kmetijsko svetovalne službe v EUR*	10.156.087,21	10.803.017,83	7.095.105,08
Razlika do polnega pokritja stroškov JSKS v EUR	2.963.912,79	2.369.382,17	5.296.094,92

Opomba: *Državni proračun zajema PP131710 in PP256010.

Predlog KGZS:

Zaradi zagotavljanja javnosti in celovite storitve uporabnikom sedanje stanje višine javnega financiranja ni zadovoljivo. Povečati je potrebno javno financiranje na nivo, ki bo omogočal realno pokritje stroškov plač in materialnih stroškov, izobraževanj in usposabljanj ter službi omogočil nadaljnji razvoj. Javna proračunska sredstva bi skupaj s plačili uporabnika za javni del storitev morala pokriti 100 % navedenih stroškov.

5.1 Pravne podlage financiranja

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/2008, 57/2012, 90/2012 - ZdZPVHVVR, 26/2014, 32/2015) predpisuje financiranje javne službe (116. člen) iz treh virov:

- delnega ali celotnega plačila cene za opravljeno storitev;
- proračuna Republike Slovenije in občin;
- drugih virov.

Zakon o kmetijstvu (ZKme-1) 118. člen govori o tem kdo predpiše program JSKS ter o obsegu in načinu financiranja

(1) Vlada predpiše program posamezne javne službe na področju kmetijstva, če ni drugače določeno z drugim zakonom.

(2) S predpisom iz prejšnjega odstavka vlada določi zlasti:

- vrsto in obseg storitev javne službe;
- način in dinamiko izvajanja storitev javne službe, skladno s predpisi, koncesijskimi akti in koncesijskimi pogodbami;
- obseg in način financiranja ali subvencioniranja posameznih storitev javne službe.

(3) Če vlada do začetka tekočega leta ne predpiše programa dela, izda minister sklep o začasnem financiranju javne službe. V sklepu določi višino financiranja na mesec, ki ne sme presegati dvanajstine razpoložljivih proračunskih sredstev ministrstva za ta namen, in določi naloge javne službe v obdobju začasnega financiranja.

Zakon o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2014 in 2015 (ZIPRS1415) 49. člen govori o pripravi finančnih načrtov uporabnikov proračuna

(13) Predstojniki neposrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov posrednim uporabnikom proračuna iz svoje pristojnosti posredujejo izhodišča za pripravo finančnih načrtov posrednih uporabnikov za leto 2015 v 15 dneh po sprejemu rebalansa proračuna države za leto 2015 oziroma po sprejemu proračuna občine za leto 2015. Do sprejema finančnega načrta in programa dela posrednih uporabnikov proračuna se financiranje nalog in drugih s predpisi določenih namenov začasno nadaljuje na način, kot ga za neposredne uporabnike določa 32. člen ZJF.

Zakon o javnih financah (ZJF), 32. Člen govori o sredstvih v obdobju začasnega financiranja države oz. občine

1) Če proračun ni sprejet pred začetkom leta, na katero se nanaša, se financiranje funkcij države in občine ter njihovih nalog in drugih s predpisi določenih namenov (v nadaljnjem besedilu: začasno financiranje) začasno nadaljuje na podlagi proračuna za preteklo leto in za iste programe kot v preteklem letu. V obdobju začasnega financiranja neposredni uporabniki ne smejo povečevati števila zaposlenih glede na stanje na dan 31. december preteklega leta.

(2) V obdobju začasnega financiranja se smejo uporabiti sredstva do višine, sorazmerne s porabljenimi sredstvi v enakem obdobju v proračunu za preteklo leto.

(3) Po preteku začasnega financiranja se v tem obdobju plačane obveznosti vključijo v proračun tekočega leta.

Obrazložitev KGZS:

Republika Slovenija financira ali subvencionira posamezne storitve javne službe v kmetijstvu v skladu s programom te javne službe. Program se pripravi v sklopu programa KGZS, na podlagi izhodišč MKGP. Sredstva so namenjena za izvajanje javne službe kmetijskega svetovanja.

Javna služba kmetijskega svetovanja se izvaja po programu javne službe kmetijskega svetovanja v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo in Zakonom o kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije ter na podlagi nacionalnega programa kmetijstva in razvoja podeželja. V programu javne službe kmetijskega svetovanja so povzeti ukrepi in naloge kot so: svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti; svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva; svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike; svetovanje in pomoč pri organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega združevanja kmetijskih pridelovalcev; svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov. Kmetijsko svetovanje pomeni pomemben del nadgradnje delovanja celotnega sistema, ki omogoča izvajanje resolucije razvoja slovenskega kmetijstva in podeželja, izvedbo nacionalnih ukrepov kmetijske politike in ukrepov skupne kmetijske politike Evropske unije.

5.2 Predlog KGZS glede financiranja javne službe kmetijskega svetovanja v prihodnje

Glede na težak finančni položaj v slovenskem kmetijstvu je nujno ohraniti večino svetovalnih storitev, ki jih za svoje običajno poslovanje potrebujejo kmetijska gospodarstva, za uporabnike brezplačna.

Kmetijska gospodarstva na eni strani potrebujejo pomoč in informacije glede mnogih administrativnih zadev, ki so jih dolžni voditi, izpolnjevati ali vlagati, še bolj kot to pa je nujno potrebno vsem kmetom, ne glede na njihovo osebno zmožnosti plačevanja svetovanih storitev, zagotavljati dostopnost do tehnološko-strokovnih vsebin in svetovanj z vseh področij kmetijstva. S takšno dostopnostjo do storitev kmetijskega svetovanja se bodo učinki odražali v napredku posameznih kmetij in na razvoju podeželja.

Ker načrtujemo s specializacijo terenskih svetovalcev ter povečanjem števila skupnih specialistov dodatno dvigniti nivo strokovnosti in specializiranosti JSKS, mora za nemoteno delo temu slediti tudi financiranje. Z željo, da bi se svetovalci lahko bolj posvetili svojemu strokovnemu delu, je potrebno zagotoviti stabilne vire financiranja, kar pomeni, da mora država iz javnih sredstev zagotoviti zadosten delež sredstev potrebnih za pokrivanje tekočih transferjev in investicij JSKS (proračunska postavka 131710 in 256010). Če želimo v doglednem času ustrezno usposobiti svetovalce za specialna znanja, jim moramo to omogočiti tako časovno kot finančno. **Ključno je, da se obseg proračunskih sredstev za delovanje JSKS dvigne na nivo, ki bo skupaj z plačili uporabnika za javni del nalog omogočal pokritje vseh stroškov JSKS** (materialni stroški, plače, usposabljanje svetovalcev, investicije), kar je pomembno tudi z vidika ohranjanja strukture JSKS.

Poleg tega je potrebno s predpisom določiti naloge, ki jih delno ali v celoti plača uporabnik. Vse te naloge bi se upravičencem zaračunavale po ceniku, ki ga predpiše pristojni minister. Med te naloge zagotovo sodi pomoč upravičencem pri izpolnjevanju zbirnih vlog, kjer je potrebno ohraniti zakonsko določilo, da je pooblaščenec za elektronsko izpolnjevanje in vložitev zbirne vloge lahko le oseba zaposlena v JSKS.

Poleg proračunskih sredstev ima služba tudi druge vire financiranja. Med pomembnejše druge vire financiranja sodi tudi kandidiranje na JN znotraj PRP 2014 - 2020. Po izkušnjah iz leta 2015 je Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014 - 2020 dokaj nestabilen vir financiranja in lahko za delovanje službe pomeni le nekaj odstotkov potrebnih sredstev. Glede na dejstvo, da je PRP 2014 - 2020 sedem letni program je potrebno razmisliti, kako poenostaviti sistem dodeljevanje sredstev, ki so za usposabljanje in svetovanje predvidena v PRP 2014 - 2020 (morda razpis za večletno izvajanje posamezne naloge).

Zaradi pomembne vloge Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo pri vodenju službe, razvoju ter strokovnem usposabljanju novih specializacij službe, je potrebno tudi **tudi Sektorja za**

kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS zagotoviti proračunska sredstva v celoti za pokrivanje tekočih transferjev, izobraževanja in investicij. Zaradi organiziranosti JSKS, Sektor za kmetijstvo in gozdarstvo tudi nima določenega »svojega terena«, kjer bi lahko z zaračunavanjem določenih storitev uporabnikom, pridobil dodatna sredstva za lastno financiranje, pa tudi njegove naloge so drugačne.

Predlog KGZS:

Koncept brezplačnih svetovalnih storitev za uporabnika naj se ohrani v čim večji meri, glede na težko situacijo v kmetijstvu. Uporabnik ni sposoben storitve plačati v večjem obsegu kot jih trenutno plačuje. **Zahtevamo, da se obseg proračunskih sredstev za delovanje JSKS dvigne na nivo, ki bo skupaj z plačili uporabnika za javni del nalog omogočal pokritje vseh stroškov JSKS (materialni stroški, plače, usposabljanje svetovalcev, investicije), kar je pomembno tudi z vidika ohranjanja strukture JSKS, s čimer bi dosegli stabilno financiranje.** V kolikor želimo dograditi sedanji sistem (zagotoviti pokritost tekočih transferjev, vzpostaviti normalno delovanje javne službe brez pretiranega pehanja za tržnimi viri, usposobiti in do-izobraziti svetovalce, zagotoviti osnovne pogoje za delovanje službe (opremljenost službe z računalniki in osnovnimi zaščitnimi sredstvi, zagotoviti sredstva za prepotrebne investicije,...), obenem pa ohranjati strokovno neodvisno svetovanje, je stabilen vir financiranja nujen. Tudi Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo pri KGZS je potrebno zagotoviti dovolj proračunskih sredstev za pokrivanje vseh stroškov tekočih transferjev, izobraževanja in investicij, tudi v primeru povečanega obsega dela, ki ga pričakujejo svetovalci s strani sektorja (več strokovne pomoči). Služba mora delovati v zadostni kadrovske sestavi glede na potrebe. Ključno je, da je obseg proračunskih sredstev za delovanje JSKS zagotovljen v zadostni meri kar je pomembno tudi z vidika ohranjanja strukture JSKS oz. pokritosti celotnega terena in nadgradnje učinkovitosti dela v smeri specializacije svetovalcev. Dober argument za povečanje tega deleža javnih finančnih sredstev je, da s pomočjo učinkov dela JSKS, ki se odraža v povečanem obsegu pridelave in prireje država skozi plačilo davkov dobi več denarja v državno blagajno, ki se lahko nameni tudi za delovanje službe JSKS.

Za storitve, ki so javnega značaja, kot npr. izdelava zbirnih vlog, minister predpiše cenik po katerem se obračunavajo storitve, cena naj med leti sledi inflacijskim gibanjem v državi. Del manjkajočih sredstev služba pridobiva iz storitev na trgu po ceniku Kmetijsko gozdarskih zavodov. Tako zavodi kot KGZS morajo še naprej izkoriščati možnost pridobivanja sredstev iz vira PRP 2014 - 2020 preko javnih naročil. Ministrstvu pa predlagajo, da se posamezne naloge z javnim naročilom razpišejo za večji obseg nalog oz. za daljše časovno obdobje, sicer je vse preveč administrativnega dela.

Prav tako je potrebno ohraniti sedanji način financiranja nalog iz proračuna RS (po dvanajstinah) Storitve javne službe kmetijskega svetovanja izvaja tudi v prihodnje Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije z zavodi na podlagi svojega zakona, letnih programov dela in pogodb z MKGP.

6. KADROVSKA POLITIKA

6.1 Uvedba sistema vrednotenja uspešnosti dela in nadgraditev stimulatívnega plačnega sistema v JSKS

Od leta 1991 pa do leta 2014 je indeks plač zaposlenih padel na 70 %. Zavedamo se, da se je tudi drugje v javni upravi v zadnjih letih dogajalo podobno, vendar drugje padec ni bil tako izrazit. Opažamo, da se je delo kmetijskega svetovalca razvrednotilo, delo kmetijskega svetovalca je premalo cenjeno; s tem se izgublja tudi vloga javne službe kmetijskega

svetovanja v družbi. Problem je v tem, da nimamo urejenega sistema napredovanja in nagrajevanja boljših delavcev. Posledično temu pada motivacija za delo.

Specialistična služba mora biti v vseh oddelkih nadgradnja splošne svetovalne službe na strokovno tehnološkem področju. Kljub starostni strukturi specialistov menimo, da je nezmožnost stimuliranja dobrega dela, inovativnih pristopov in dokazljivih rezultatov ena večjih nepravilnosti v sistemu nagrajevanja. V sistemu zaposlovanja in sistemu plač je nujno nadgraditi to področje. Enako je potrebno tudi za terenske svetovalce in svetovalce za KDD doreči sistem napredovanj in nagrajevanj. Za učinkovitost dela javnih služb je potrebno generalno (v državi spremeniti sistem nagrajevanja - uvesti večji del variabilne plače). Ponovno je potrebno uvesti ti. permanentno izobraževanje, ki se izkazuje v indeksu in je podlaga za napredovanje posameznika.

Ugotovitev KGZS: V JSKS je nujna je **uvedba stimulativnega plačnega sistema, ki bo omogočal napredovanje in nagrajevanje svetovalcev.** Kmetijski svetovalci so zelo obremenjeni z različnimi nalogami, ki se velikokrat prekrivajo (trenutno poteka istočasno npr. vnos zbirnih vlog, vloge na investicijske razpise, izvajanje JN PEK-EK in JN PA,...) Doslej je JSKS še vedno opravila vse naloge pravočasno, ne glede na veliko število opravljenih ur izven rednega delovnega časa. Zato je naš predlog, da se uvede variabilni del plače, ki bo omogočal vsaj delno poplačilo dela tistim, ki se nadpovprečno angažirajo pri svojem delu. Poleg tega predlagamo uvedbo indeksov za spremljanje permanentnih izobraževanj, kateri bodo osnova za napredovanje. Potreben je tudi razmislek o ostalih možnostih: nova sistemizacija delovnih mest, višji osnovni plačilni razredi,..)

6.2 Zaposlovanje mlajšega kadra

Zaradi predpisov ZUJF-a je bilo v zadnjih letih onemogočeno vsakršno zaposlovanje kadrov v JSKS; onemogočeno je bilo tudi zaposlovanje nadomestnih kadrov v času daljših bolniških in porodniških odsotnosti in tudi v primeru odhoda sodelavcev v pokoj ni bilo možno nadomestiti sodelavcev. To je v sistemu povzročilo hude težave, kar zadeva izvajanje vseh nalog kmetijskega svetovanja. Število svetovalcev se je v tem obdobju znižalo. Kadrovska politika mora biti neodvisna od sistema, ki velja za javne uslužbenke; nujna je pomladitev kadra.

Neizogibno dejstvo je, da se generacija kmetijskih svetovalcev zaradi neizvajanja priliva mlajšega kadra vztrajno stara in v naslednjih letih bomo pričali množičnemu odhodu sodelavcev v pokoj. **Želeli bi pravočasno nadomestiti kader, ki ima veliko izkušenj z mlajšim kadrom in jih usposobiti za nadaljnje delo.**

7. PRIPRAVA IN USKLAJEVANJE PROGRAMA DELA

Program dela kmetijske svetovalne službe pripravi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije na osnovi izhodišč Ministrstva, pristojnega za kmetijstvo. Program dela sprejmejo organi kmetijske gozdarskih zavodov in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, po uskladitvi na ministrstvu pristojnem za kmetijstvo in na ministrstvu pristojnem za finance pa ga potrdi Vlada RS. Program dela zajema temeljne usmeritve delovanja Vlade RS na področju kmetijstva in razvoja podeželja ter sledi ciljem delovanja resornega ministrstva. Zaradi načina sprejemanja programa na organih KGZS, ki je organizacija kmetov pa mora zajemati tudi elemente potrebne za uspešno izvedbo v praksi. **Ocenjujemo, da navedeni način priprave programa dela kmetijske svetovalne službe izpolnjuje zelo visoke standarde prilagojenosti potrebam naročnika in uporabnika, ter je lahko dobra osnova za kakovostno delo.**

Pri izvedbi opisanega postopka priprave in sprejemanja programa dela pa se pojavljajo nekatere pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti:

- Program dela, ki je zelo podroben in natančen, sprejemamo vsako leto, kar vzame vsem deležnikom veliko časa. **Predlagamo sprejem večletnih programov.**

- Zaradi vsakoletnega zamika pri potrditvi programa dela na Vladi RS je potrebno s strani ministrstva zagotoviti izhodišča pravočasno vsaj do konca avgusta. Od MKGP pričakujemo izhodišča v dveh mesecih po sprejetju proračuna ter sodelovanje z naše strani že v fazi priprave izhodišč. V skladu s Programom dela izvaja naloge vodenja, koordinacije, spremljanja, nadzora in vrednotenja dela službe Sektor za kmetijsko svetovanje na zborničnem uradu. Ta tudi pregleduje ter usklajuje zahteve za izplačilo stroškov izvajanja javne službe kmetijskega svetovanja in je partner ministrstvu pri pripravi in izvedbi programa dela službe. Če hočemo izboljšati rezultate dela službe moramo zagotoviti usklajeno delovanje pri izvedbi tekočih nalog in reševanju problemov v smislu **dosledne komunikacije med službami ministrstva in Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo na zborničnem uradu**. Komunikacija mora dosledno teči v obe smeri na relaciji ministrstvo - zbornični urad. Preseči moramo prakso, da se posamezni problemi službe rešujejo mimo zborničnega urada, neposredno z zavodi ali svetovalci.
- Naloge, ki se pojavijo med letom in jih ni bilo mogoče predvideti v programu dela, je nujno uskladiti na relaciji ministrstvo - zbornični urad in ne neposredno med posameznimi referenti in svetovalci, kar se včasih zgodi. Potrebna je prilagoditev programa dela v smislu spremembe obsega, vsebine in prioritete vrstnega reda izvedbe posameznih nalog.

Predlog KGZS:

V vsebinskem delu programa dela predlagamo natančnejšo **razmejitev med javnim delom programa in programom, ki je financiran z drugimi viri**, sicer bo začelo prihajati do zanemarjanja javnega dela na račun pehanja za tržnimi viri, ki so nuja za obstoj službe v sedanjem obsegu. Na račun prevelikega angažiranja svetovalcev na trgu dela in s tem preobremenjenosti svetovalcev, ima velike težave tudi Sektor za kmetijstvo in gozdarstvo pri usklajevanju in izvajanju javnih nalog. Potrebno je jasno določiti cilje in usmeritve dela JSKS ter opredeliti načine za doseg te ciljev.

V pogodbi med KGZS in MKGP je potrebno natančno določiti obseg dela in potrebnih finančnih sredstev.

V programu dela je **nujno časovno opredeliti izvajanje posameznih nalog**. Trenutno se dogaja, da se naloge časovno zelo prepletajo, celo prekrivajo in postavlja se vprašanje kako organizirati delo, katere naloge prioriteto izvajati, katere metode uporabiti, da bi s tem prihranili na času. S tem v povezavi se pojavlja potreba po pripravi normativnega dela. Vsekakor je zaradi potreb na terenu potrebno **ure na javnem delu povečati**, predvsem se kažejo potrebe na področju 1. naloge – Tehnološko svetovanje ter v okviru 2. naloge – Svetovanje na področju dopolnilnih dejavnosti. Pri izvajanju javnih nalog je potrebno natančneje definirati naloge posameznih svetovalcev (terenskih svetovalcev svetovalcev specialistov in svetovalcev za KDDD).

Predlagamo, da MKGP pravočasno zagotovi izhodišča za pripravo programa dela JSKS. Predlagamo tudi sprejem večletnih programov dela.

8. ZAKLJUČKI:

1. Osnovno izhodišče je, da kmetijska svetovalna služba **ohrani sedanjo organiziranost**, kar pomeni organiziranost znotraj KGZS v oddelkih za kmetijsko svetovanje pri Kmetijsko gozdarskih zavodih (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) ter v okviru zborničnega urada na Sektorju za kmetijstvo in gozdarstvo na KGZS.
2. Predlagamo, da se dokončno **zakonsko uredi status JSKS**. Zakonodajna rešitev mora omogočati, da se njena sedanja organiziranost na podlagi začasnih zakonskih

- rešitve uzakoni kot končna ureditev z določenimi popravki, ki se nanašajo na KGZS kot drugo osebo javnega prava za izvajanje določenih nalog te službe.
3. Potrebno je zagotoviti **stalen dostop do informacij znanstvenih in izobraževalnih institucij**; potrebujemo več neposredno uporabnega strokovnega znanja, temelječega na aplikativnih raziskavah, kar lahko dosežemo le z učinkovitim prenosom znanja in sodelovanjem z znanstvenimi in izobraževalnimi institucijami, ki so prvenstveno temu namenjene, npr. fakulteti za kmetijstvo in oba inštituta. Prenos znanja med javnimi institucijami in JSKS se mora izvajati brezplačno.
 4. Služba mora **ohraniti celovitost svetovanja** kot ga izvaja danes in mora vključevati tako tehnološko kot okoljsko komponento, gospodarsko in marketinško. Iz celotnega koncepta svetovanja se ne izloča posameznih področij svetovanja. Ob ustrezni nadgradnji in prilagoditvi dejanskim potrebam je služba sposobna opravljati vse naloge kmetijskega svetovanja na vseh področjih in nivojih znotraj KGZS (od posredovanja osnovnih informacij kmetom do visoko strokovnih specialnih svetovanj na različnih strokovnih področjih). To je možno doseči skozi delo posameznih timov svetovalcev različnih strokovnih usmeritev.
 5. **Obseg javnih nalog za uporabnike se morajo povečati**, saj kmetje v RS ekonomsko niso v stanju poleg obstoječih stroškov proizvodnje plačevati vedno večjega deleža cene storitve javnih služb. Naloge v programu dela je potrebno prilagoditi zahtevnim razmeram na trgu, potrebam kmetov, uvajanju novih tehnologij in ohranjanju okolja ob hkratnem povečanju gospodarnosti na kmetijah.
 6. Nujno je, da služba **zadrži razpršenost po celotnem območju Slovenije**, ker le tako lahko uspešno opravlja naloge (dostop do vsakega kmeta, hitro in učinkovito izvajanje nalog npr. ocena stanja na terenu,...).
 7. **Za uresničitev cilja - pokrivanje vseh nalog - je nujno da se služba kadrovske okrepi in pomladi s tem da se seveda ustrezno prilagodi potrebam na terenu in ciljem razvoja slovenskega kmetijstva.** Glede na to, da kmetijska svetovalna služba številčno ostaja že več let nespremenjena (zadnja leta se celo krči), ob hkratnem učinkovitem delovanju na terenu in povečevanju obsega nalog je nadaljnja racionalizacije v smeri krčenja finančnih sredstev oz. krčenja števila svetovalcev nedopustna. Ker gre za razvojno službo, je nujno poskrbeti za zaposlitev in vzgojo novih kadrov, kar je trenutno oteženo iz različnih razlogov. Obstoječa kadrovska sestava se stara; ob trenutni zakonodaji in finančnih sredstvih niso možne dodatne zaposlitve. Vse to vodi do zniževanja števila zaposlenih in kar je skrb vzbujajoče – ni vzgoje novih kadrov. Služba potrebuje celovito kadrovske politiko, neodvisno od pravil v državni upravi.
 8. **Več aktivnosti bo potrebno nameniti področjem, ki so premalo razvita**, pa imajo po naši presoji perspektivo. To so področja ekološkega kmetovanja, pridelave vrtnin, sadja, reje drobnice in posameznih področij dopolnilnih dejavnosti
 9. Potrebno je oblikovanje mreže za večjo učinkovitost izvajanja programa JSKS z **enotnim strokovnim vodenjem izvedbe programa ter uvesti cenejše in učinkovitejše metode svetovanja (panožni krožki, e-informiranje in svetovanje).**
 10. Glede na to, da je JSKS v sedanji organizacijski shemi obstaja že dobrih 25 let so nujne **spremembe in prilagoditve službe**:
 - Na celotnem območju delovanja JSKS (po vseh zavodih) je potrebno analizirati potrebe po vrsti in obsegu specialnih znanj glede na potrebe, ki se kažejo na terenu in cilje razvoja slovenskega kmetijstva, ki so jasno opredeljeni v Strategiji razvoja kmetijstva in temu ustrezno **prilagoditi število in področja dela specialistov.**

- Specialistično svetovalno službo je potrebno prilagoditi novim zahtevam. To pomeni, da jo je potrebno **dopolniti s specialisti aktualnih proizvodnih usmeritev** iz vrst terenske svetovalne službe ali specialistične službe s prerazporeditvijo obstoječih nalog, izboljšati njihovo strokovno usposobljenost ter jih na novo opredeliti glede na potrebe terena. Potrebno je oblikovanje strokovnih skupin po zavodih ter vzpostavitev strateškega svetovanja na kmetijah.
- Potrebno je izboljšati strokovno usposobljenost in učinkovitost terenske svetovalne službe z **združevanjem obstoječih izpostav za kmetijsko svetovanje**, kar bi omogočalo oblikovanje skupin za osnovno svetovanje po »novih« izpostavah JSKS, z jasno določitvijo nalog posameznemu svetovalcu (delitev nalog med svetovalci oz. določitev ožjega strokovnega področja za celotno območje izpostave ali celo oddelka). Nujna je **specializacija terenske svetovalne službe**. Predlog KGZS je vzpostavitev strokovnih skupin na nivoju oddelka za kmetijsko svetovanje ter določitev koordinatorjev. Hkrati bi morali temu primerno zelo ciljno morda celo individualno usmerjati izobraževanje in usposabljanje obstoječih in novih specialistov ter seveda tudi svetovalcev, ki bodo opravljali specialistične naloge. Nujno je poskrbeti za izobraževanje terenskih svetovalcev za specialistična znanja. Specialisti bi morali skrbeti za prenos znanja do terenske svetovalne službe. **Za izobraževanje svetovalcev bi kazalo razmišljati o zagotavljanju sredstev iz PRP-ja.**
- Potrebno bi bilo oblikovanje mreže **centrov za izobraževanje in usposabljanje** kmetijskih svetovalcev ter kompetenčnih centrov za posamezna področja svetovanja.
- Znotraj Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo se vzpostavi **nov razvojni oddelek** znotraj obstoječe sestave kadrov, ki se prvenstveno ukvarjajo z razvojem službe in izvajajo certificiranje svetovalcev (licenca, CECRA sistem).
- Pogodbeni odnos med KGZS in KGZ zavodi (Celje, Ljubljana, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ptuj) opredeli dolžnosti in obveznosti partnerjev pri izvedbi skupnih programov v obdobju pomanjkljivega javnega financiranja.
- Zagotovi se sistemske vire za financiranje sodelovanja strokovnjakov iz drugih inštitucij pri delu strokovnih skupin.
- Okrepi se JSKS s 16 novimi specialističnimi področji.

11. Potrebno je nadgraditi delo Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo:

- Potrebno je jasno definirati naloge Sektorja za kmetijstvo in gozdarstvo, poiskati prioritete, izboljšati delo s terenom. Izgraditi je potrebno celovit sistema vodenja izvedbe programa JSKS ter **vzpostaviti razvojni oddelek**
- Potrebna je **zakonska ureditev statusa vseh izvajalcev JSKS**, ki trenutno opravljajo naloge javne službe kmetijskega svetovanja.
- Na podlagi postavitve specialistične službe v smislu prilagoditve potrebam na terenu in zastavljenim prioritetam je potrebno vzpostaviti nove strokovne skupine, katerih vodenje je ena glavnih nalog sektorja. **Strokovnim skupinam je potrebno dati še večji poudarek** ter jih ustrezno nadgraditi z zunanjimi strokovnjaki
- V okviru sistema vodenja službe je potrebno izboljšati prenos kakovostnega znanja in veščin iz znanstvenih in raziskovalnih inštitucij preko specialistov do terenskih kmetijskih svetovalcev; ter pripraviti osnove celovitega usposabljanja zaposlenih

- Ena glavnih nalog sektorja postane izvajanje usposabljanj svetovalcev in pridobitev certifikata glede usposobljenosti svetovalcev (licenca, CECRA sistem).
 - Krepi je potrebno mednarodno sodelovanje s ciljem iskanja primerov dobrih praks svetovanja v drugih državah. Cilj tega sodelovanja je tudi izmenjava izkušenj na področju tehnološkega svetovanja, razvoja svetovalnih orodij, izobraževanja svetovalcev in izvedbe mednarodnih projektov.
12. **Potrebno je zagotoviti stabilno financiranje JSKS:**
 Zagovarjamo možnosti, da se v čim večjem deležu poveča financiranja iz proračun oz. ohrani koncept brezplačnih svetovalnih storitev za uporabnike. Ob trenutnem financiranju s strani proračuna in sredstev, ki jih za storitve javne službe plača uporabnik, služba ni več sposobna opravljati vseh javnih nalog ob nenehnem zniževanju sredstev za njeno delovanje. Zato predlagamo, da **višina finančnih javnih sredstev skupaj s sredstvi, ki jih plača uporabnik za javne storitve omogoča 100 % pokritost vseh stroškov JSKS** (tekočih transferjev, izobraževanja in investicij) in s tem zagotovi stabilnejši vir financiranja službe.
13. **Za usposabljanje in izobraževanje svetovalcev je potrebno najti dodaten stalni vir financiranja,** predlagamo nov ukrep znotraj PRP 2014 – 2020. Izoblikovati bi bilo potrebno poseben FINANČNI SKLAD na KGZS za usposabljanje svetovalcev ter vzpostaviti centre za izobraževanje in usposabljanje kmetijskih svetovalcev ter kompetenčne centre za posamezna področja svetovanja. Predlagamo, da se licenca uzakoni kot pogoj za izvajanje svetovanja v kmetijstvu, za prihodnje generacije pa vzpostavi sistem, ki je veljaven v EU svetovalnem poklicu, sistem CECRA.
14. Predlagamo **sprejem večletnih programov dela** javne kmetijske svetovalne službe. S strani ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo pričakujemo izhodišča pravočasno, vsaj do konca meseca avgusta oz. v roku dveh mesecev po sprejetju proračuna ter sodelovanje KGZS že v fazi priprave izhodišč. Nujna je jasna razmejitev javnih nalog od nalog, ki jih pokrivajo drugi viri financiranja ter časovna razmejitev posameznih nalog. V celotnem sistemu vodenja, načrtovanja, spremljanja in nadzora je potrebno nadgraditi človeški dejavnik, ne pa z administrativnimi ukrepi še zakomplicirati sistem poročanja, ki je že zdaj na meji racionalnega obsega. Potrebno **je poenostaviti poročanje o delu.**

Pripravili: Sektor za kmetijstvo in gozdarstvo v sodelovanju z KGZ zavodi